

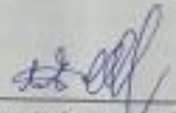
МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ПОДАТКОВОЇ СПРАВИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА КОНСАЛТИНГУ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Технологія обліку, аналізу та контролю доходів підприємства» (за матеріалами АТ «ЗБК СВ.КОВАЛЬСЬКОЇ»)

Здобувача вищої освіти II
(магістерського) рівня,
II курсу, ОМО-22-1 групи,
спеціальності 071 «Облік і
оподаткування» освітня програма
«Облік і оподаткування в управлінні
підприємницькою діяльністю»

підпис здобувача вищої
освіти

Арцабка Ярослав
Сергійович

Науковий керівник

підпис керівника

Сторожук Т.М., к.е.н.,
доцент

Гарант освітньо-
професійної програми

підпис керівника

Колісник О.П., к.е.н.,
доцент

Допущено до захисту за рішенням
кафедри ОП 12.01.24 протокол від 18.01.24
№ 12

підпис завідувача
кафедри

Колісник О.П., к.е.н.,
доцент

Регистрація № 1 23.01.2024 [підпис]
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки

[підпис] 18.01.2024 [підпис]
(до запису: на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту

4/900%
(оцінка)

06.02.2024
(дата)

[підпис]
(підпис)

Голова комісії:

[підпис]
(підпис)

Т. Г. Камінська
(ініціали, прізвище)

Члени комісії:

[підпис]
(підпис)

О. П. Колісник
(ініціали, прізвище)

[підпис]
(підпис)

В. М. Метелиця
(ініціали, прізвище)

[підпис]
(підпис)

Б. М. Занько
(ініціали, прізвище)

Секретар комісії:

[підпис]
(підпис)

Д. Л. Сулак
(ініціали, прізвище)

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 17:22:58 07.02.2024

Назва файлу з підписом: Кваліфікаційна робота Арцабка Я. С..pdf
Розмір файлу з підписом: 2.5 МБ

Перевірені файли:
Назва файлу без підпису: Кваліфікаційна робота Арцабка Я. С..pdf
Розмір файлу без підпису: 2.5 МБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: МЕТЕЛИЦЯ ВОЛОДИМИР МИХАЙЛОВИЧ

П.І.Б.: МЕТЕЛИЦЯ ВОЛОДИМИР МИХАЙЛОВИЧ

Країна: Україна

РНОКПП: 2978215692

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 18:22:50 07.02.2024

Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер: 5E984D526F82F38F04000000A3F8FC009F6DD004

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підписаний PDF-файл (PAdES)

Формат підпису: З повними даними для перевірки (PAdES-B-LT)

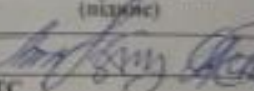
Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2023.12.21 13:00

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінок в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії, членів комісії, секретаря, (підпис)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ				
1. Зміст кваліфікаційної роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій)	від 0 до 30	27		
2. Дотримання вимог щодо оформлення	від 0 до 10	9		
3. Вчасне виконання роботи на всіх етапах у встановлені кафедрою терміни	від 0 до 5	4		
4. Рецензент	від 0 до 5	5		
РАЗОМ БАЛІВ*	від 0 до 50	45		
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 10	10		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	3		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	25		
4. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10	-		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	40		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	85		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голова, членів комісії, секретаря, (підпис)
85	B	4 (добре)	06.02.2024	

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	
50-59	E	3 (задовільно)
35-49	FX	2 (незадовільно)

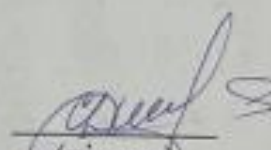
Факультету податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра обліку та консалтингу

ДОВІДКА
про перевірку кваліфікаційної роботи (проекту)
на академічний плагіат

№ п/п		
1.	ПІБ автора твору	Арцабка Ярослав Сергійович
2.	ПІБ наукового керівника	Сторожук Т. М.
3.	Тип роботи, що перевіряється (курсова, кваліфікаційна робота (проект))	Кваліфікаційна робота
4.	Тема роботи	Технологія обліку, аналізу та контролю доходів підприємства
5.	Рік написання	2023
6.	Оригінальний текст у роботі складає %	100%
7.	Схожість %	0%
8.	Цитати%	0,49%

Відповідальна особа

Судак Д. Л.
(П.І.Б.)

(підпис)

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Навчально-науковий інститут (факультет) податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра обліку та консалтингу
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Затверджую
Завідувач кафедри
11/01/2023
(дата)

**Завдання на кваліфікаційну роботу
здобувачу вищої освіти
Ариабки Ярослава Сергійовича**

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. **Тема кваліфікаційної роботи:** «Технологія обліку, аналізу та контролю доходів підприємства» (на матеріалах АТ «ЗЗБК СВ.КОВАЛЬСЬКОЇ») Затверджена наказом ректора від «10» 11 2023 № 1254
2. **Строк здачі закінченої роботи** 14.12.2023 р.
3. **Цільова установка** _____

Мета роботи: розробка теоретичних положень, методологічної бази та практичних рекомендацій щодо організації та вдосконалення обліку доходів, спрямованих на підвищення ефективності управління підприємством.

Об'єкт дослідження: доходи господарської діяльності акціонерного товариства «Завод залізобетонних конструкцій імені Світлани Ковальської», на матеріалах якого проводиться дослідження.

Предмет дослідження система обліку, аналізу та контролю доходів АТ «ЗЗБК ім.Св.Ковальської».

4. **Вихідні дані до роботи:** нормативно-законодавчі акти, що регулюють бухгалтерський облік доходів в Україні, підручники, навчальні посібники та практичні посібники з бухгалтерського обліку, аналізу доходів, а також матеріали періодичного друку та інтернет-ресурси, практичні дані досліджуваного підприємства.

5. **Перелік графічного матеріалу:** таблиці, схеми, рисунки, діаграми для надання методичної значущості роботи.

6. **Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом)**

Вступ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВА

- 1.1. Економічна сутність та класифікація доходів підприємства
- 1.2. Нормативно-правове регулювання обліку доходів підприємства

РОЗДІЛ 2. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ДОХОДІВ АТ ІМ.СВ.КОВАЛЬСЬКОЇ»

- 2.1. Облікова політика підприємства щодо доходів
- 2.2. Організація та методика обліку доходів підприємства
- 2.3. Напрямки удосконалення обліку доходів підприємства

РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬ І АНАЛІЗ ДОХОДІВ АТ ІМ.СВ.КОВАЛЬСЬКОЇ»

- 3.1. Аналіз доходів та їх вплив на рентабельність діяльності підприємства
- 3.2. Контроль за доходами на підприємстві та шляхи його вдосконалення

Висновки.

Список використаних джерел.

Додатки.

7. Календарний план виконання роботи

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів	
		за планом	факт
1	2	3	4
1.	Вибір теми, вивчення літературних джерел та складання плану роботи	17.10-20.10.2022	18.10
2.	Підготовка розділу роботи та подання його керівнику		
2.1	перший розділ	15.05.2023	12.1
2.2	другий розділ	25.09.2023	26.1
2.3	третій розділ	01.12.2023	12.1
3.	Підготовка вступу та висновків	14.12.2023	08.1
4.	Доопрацювання з урахуванням зауважень керівника	18.12.2023	11.0
5.	Перевірка роботи на плагіат	15.01.2024	12.1
6.	Попередній захист роботи	17.01.2024	17.0
7.	Отримання відгуку керівника роботи	24.01.2024	12.1
8.	Отримання зовнішньої рецензії	26.01.2024	
9.	Допуск до захисту зав.кафедрою	01.02.2024	
10.	Захист роботи	05-06.02.2024	

Дата видачі завдання «18»_10__2022 р. __

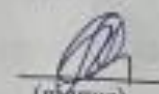
8. Керівник кваліфікаційної роботи

9. Гарант освітньо-професійної програми

10. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти

(підпис)

Сторожук
(прізвище, ініціали)

(підпис)

Ковальчук
(прізвище, ініціали)

(прізвище, ініціали)

(підпис)

АНОТАЦІЯ

«Технологія обліку, аналізу та контролю доходів підприємства» (за матеріалами АТ «ЗЗБК СВ.КОВАЛЬСЬКОЇ»)

Мета роботи полягає в розробці теоретичних положень, методологічної бази та практичних рекомендацій щодо організації та вдосконалення обліку доходів, спрямованих на підвищення ефективності управління підприємством.

Завданнями роботи є: опис сутності доходів як економічної категорії; розгляд нормативно-правового регулювання обліку доходів підприємства; аналіз облікової політики підприємства щодо доходів; дослідження організаційної та методики обліку доходів базового підприємства; розробка напрямків удосконалення обліку доходів підприємства в умовах використання інформаційних систем і технологій; проведення аналізу доходів та їх вплив на рентабельність діяльності підприємства; здійснення контролю за доходами на підприємстві та шляхи його вдосконалення.

Предметом дослідження є система обліку, аналізу та контролю доходів акціонерного товариства «Завод залізобетонних конструкцій імені Світлани Ковальської».

Об'єктом дослідження виступають доходи господарської діяльності АТ «ЗЗБК ім.Св.Ковальської».

Базою дослідження виступає АТ «ЗЗБК ім.Св.Ковальської».

У першому розділі кваліфікаційної роботи розкриваються правові та економічні засади організації обліку, контролю та аналізу доходів підприємства. Зокрема, розглядаються сутність та класифікація доходів і система нормативно-правового регулювання обліку доходів.

У другому розділі роботи наводиться характеристика облікової політики акціонерного товариства «ЗЗБК ім.Св.Ковальської». Проводиться аналіз чинної системи обліку доходів підприємства, а також пропонуються напрямки удосконалення в умовах використання інформаційних систем і технологій.

У третьому розділі роботи аналізується склад, динаміка та структура витрат організації, проведення контролю доходів. Здійснено оцінку внутрішнього контролю за доходами підприємства, наводяться рекомендації щодо вдосконалення контролю за доходами.

Одержані результати можуть бути використані базовим підприємством та іншими підприємствами, що здійснюють управління доходами.

Структура роботи. Робота виконана на 81 сторінках друкованого тексту. Містить 22 таблиці, 8 рисунків. Список використаних джерел складається з 49 найменувань. До роботи додано 9 додатків.

Ключові слова: доходи, облікова політика підприємства, бухгалтерський облік доходів, аналіз доходів, внутрішній контроль.

Рік виконання кваліфікаційної роботи: 2023.

Рік захисту роботи: 2024.

ABSTRACT

"Technology of accounting, analysis and control of the company's income" (based on the materials of JSC "ZZBK SV. KOVALSKOYA")

The purpose of the work is to develop theoretical provisions, a methodological base and practical recommendations for the organization and improvement of income accounting aimed at increasing the efficiency of enterprise management.

The tasks of the work are: description of the essence of income as an economic category; consideration of the legal regulation of accounting of the company's income; analysis of the company's accounting policy regarding income; research on the organization and methods of accounting for the income of the base enterprise; development of directions for improvement of accounting of the company's income in terms of the use of information systems and technologies; analysis of revenues and their impact on the profitability of the enterprise; implementation of income control at the enterprise and ways of its improvement.

The subject of the research is the system of accounting, analysis and control of revenues of the joint-stock company "Factory of reinforced concrete structures named after Svitlana Kovalska".

The object of the research is the income of economic activity of JSC "ZZBK named after St. Kovalska".

The basis of the research is the JSC "ZZBK named after St. Kovalska".

In the first section of the qualification work, the legal and economic principles of the organization of accounting, control and analysis of the company's income are disclosed. In particular, the essence and classification of income and the system of regulatory regulation of income accounting are considered.

In the second section of the work, the characteristics of the accounting policy of the joint-stock company "ZZBK named after St. Kovalska" are given. An analysis of the company's current revenue accounting system is carried out, as well as directions for improvement in terms of the use of information systems and

technologies.

In the third section of the work, the composition, dynamics and structure of the organization's expenses, the implementation of income control are analyzed. An assessment of the company's internal revenue control was made, and recommendations for improving revenue control were made.

The obtained results can be used by the base enterprise and other enterprises performing income management.

Structure of work. The work was completed on 81 pages of printed text. Contains 22 tables, 8 figures. The list of used sources consists of 49 names. 9 applications have been added to the work.

Keywords: income, accounting policy of the enterprise, accounting of income, analysis of income, internal control.

Year of qualification work: 2023.

Year of job protection: 2024.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1. Економічна сутність та класифікація доходів підприємства	8
1.2. Визнання доходів та нормативно-правове регулювання їх обліку.	16
Висновки до розділу 1.....	22
РОЗДІЛ 2. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ДОХОДІВ АТ «ЗБК СВ.КОВАЛЬСЬКОЇ»	24
2.1. Облікова політика підприємства щодо доходів	24
2.2. Організація та методика обліку доходів підприємства	31
2.3. Напрямки удосконалення обліку доходів підприємства в умовах використання інформаційних систем і технологій.....	38
Висновки до розділу 2.....	44
РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬ І АНАЛІЗ ДОХОДІВ АТ «ЗБК СВ.КОВАЛЬСЬКОЇ»	46
3.1. Аналіз доходів та їх вплив на рентабельність діяльності підприємства.....	46
3.2. Контроль за доходами на підприємстві та шляхи його вдосконалення	52
Висновки до розділу 3.....	62
ВИСНОВКИ	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	66
ДОДАТКИ	73

ВСТУП

В умовах ринкової економіки до системи управління організацією пред'являються особливі вимоги. Вони обумовлені підвищеним рівнем конкуренції, необхідністю максимально ефективно використовувати виробничий, трудовий та фінансовий потенціал компанії, виконуючи як соціальне призначення, і економічні цілі. Одночасно наявність численних факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, що впливають на роботу підприємства та формування відповідних умов, вимагає оптимального та швидкого реагування у разі зміни господарської ситуації, для того, щоб мати достатню кількість резервів для підтримки фінансового добробуту та стійкості, постійно вдосконалювати виробничий процес та асортимент, якість, технічні характеристики продукції відповідно до динаміці попиту, основним тенденціям ринкового середовища та зміни його кон'юнктури.

Облік та аналіз доходів підприємства є об'єктивною необхідністю ринкових відносин. У зв'язку з цим реалією сьогодення є потреба у проведенні методологічних розробок за визначення, обліку, аналізу доходів економіки підприємства.

Актуальність обраної теми полягає у тому, що система бухгалтерського обліку доходів від звичайних видів діяльності є якісною основою формування підсумкових фінансових результатів роботи підприємства, є відправною точкою, з якої вибудовується стратегія та тактика управління підприємством. Від того, наскільки правильно сплановано роботу з обліку доходів, залежить ефективність прийнятих управлінських рішень, якість планування на перспективу та ефективність цього планування.

Метою роботи є розробка теоретичних положень, методологічної бази та практичних рекомендацій щодо організації та вдосконалення обліку доходів, спрямованих на підвищення ефективності управління підприємством.

Досягнення поставленої мети дослідження передбачає постановку та **вирішення наступних завдань:**

- вивчити сутність доходів як економічної категорії;
- розглянути нормативно-правове регулювання обліку доходів підприємства;
- проаналізувати облікову політику підприємства щодо доходів;
- дослідити організацію та методику обліку доходів підприємства;
- розробити напрямки удосконалення обліку доходів підприємства в умовах використання інформаційних систем і технологій;
- провести аналіз доходів та їх вплив на рентабельність діяльності підприємства;
- розглянути контроль за доходами на підприємстві та шляхи його вдосконалення.

У дослідженій області наукові **публікації авторів** можна умовно згрупувати за наступними напрямками:

1. Проблеми обліку доходів розглядали у своїх роботах Власюк Г.В., В'язовченко М.М., Крива С.В., Кіляр О.Р., Мельникова Н.В., Романенко О.В.

2. Питання нормативно-правового забезпечення обліку доходів підприємств широко відображені у працях Ізвєкової І.М., Корягіна М.В., Труш Ю.Т., Харламової О.В.

3. У визначення границь аналізу доходів підприємства істотний внесок зробили дослідження відомих вчених: Гончарук Н.С., Молодець А.Я., Петраковська О.В., Павелко О.В., Фірко Н.Б., Ярошевський Ю.С.

4. Дослідження особливостей обліку доходів підприємств зображені у роботах Бойчук Д.В., Вольської К.О., Вакун О.В.

Об'єктом дослідження є доходи господарської діяльності акціонерного товариства «Завод залізобетонних конструкцій імені Світлани Ковальської».

Предмет дослідження – система обліку, аналізу та контролю доходів АТ «ЗЗБК ім.Св.Ковальської».

Робота виконана на основі **базового підприємства** - Акціонерне товариство «Завод залізобетонних конструкцій ім. С.Ковальської» створено 1960 року у місті Київ. Основний напрямок діяльності – виготовлення виробів

із бетону для будівництва; виробництво будівельних металевих конструкцій і частин конструкцій; будівництво житлових і нежитлових будівель. Основні відомості про підприємство наведені у Додатку А.

Організаційна структура АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» є лінійно-функціональною, тобто, з одного боку, має місце ієрархія рівнів управління (повноваження передаються безпосередньо від начальника до підлеглого і далі до інших підлеглих), а з іншого – діє принцип функціональної департаменталізації (розподіл організації на окремі елементи, кожний з яких має свою чітко визначену, конкретну задачу і обов'язки) (додаток Б).

Компанія виготовляє залізобетонні конструкції для споруд каркасного типу соціально-громадського призначення, а також продукцію загально-будівельного призначення – товарні бетони та розчинні суміші, дорожні плити, плити перекриття, фігурні елементи мощення, бордюри. У виробництві продукції використовуються сучасні технології та обладнання, система контролю якості і випробувань, відповідає вимогам покупців та вимогам національних і міжнародних стандартів. Діяльність АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» забезпечує і відображає операції із виробництва збірних бетонних та залізобетонних виробів, зі здійснення оптової торгівлі будівельними матеріалами, а також відображає залучення грошових коштів від сторонніх юридичних осіб шляхом випуску облігацій.

Виходячи з бухгалтерського балансу та звіту про прибутки та збитки (додатки В, Г) було проведено аналіз основних економічних показників діяльності АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» за 2020-2022 рр. Він показав, що фінансовий стан підприємства на даний момент погіршився у зв'язку із проведенням воєнних дій з боку Російської Федерації (додаток Д).

Методологічною базою дослідження є загальнонаукові методи пізнання, принципи та методи дослідження економічних відносин і явищ у їх розвитку та взаємозв'язку: теорія та практика, історичний та логічний аналіз.

Наукова новизна дослідження дисертації полягає у комплексному та систематичному дослідженні теоретичних, методологічних та практичних

аспектів класифікації, оцінки та обліку доходів.

Практична значущість дослідження полягає у розробці заходів щодо вдосконалення аналізу, обліку та контролю доходів АТ «ЗЗБК ім.Св.Ковальської». Висновки та запропоновані заходи можуть бути використані при подальшому дослідженні різних галузей.

Випускна кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів: теоретичної, аналітичної та рекомендаційної, висновків, а також бібліографічного списку.

В якості **теоретичної основи** даного дослідження в першу чергу виступали закони та підзаконні акти України, положення щодо ведення бухгалтерського обліку, а також роботи вітчизняних фахівців у галузі аналізу та обліку.

Як **практична основа** даного дослідження використовувалась бухгалтерська звітність АТ «ЗЗБК ім.Св.Ковальської» за 2020 – 2022 рр., облікова політика підприємства та документи внутрішнього обліку.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність та класифікація доходів підприємства

Отримання доходів є однією із необхідних умов розвитку організацій різних організаційно-правових форм та галузей. Відповідно до принципів самоокупності та самофінансування доходи повинні забезпечувати відшкодування всіх витрат (включаючи витрати на оплату праці працівників) та утворення прибутку, необхідного для виробничого та соціального розвитку підприємства [21]. В першу чергу, поняття «дохід» трактується як комплекс усіх накопичень підприємства за певний період часу у грошах [9]. Він спрямований на фінансування соціально-культурної сфери та розвиток потенціалу (будинки відпочинку, профілакторії), він витрачається на виробничі та соціально-економічні потреби підприємства: кошти на вдосконалення виробництва, екологію (охорону навколишнього середовища), дотації на харчування, підготовку та перепідготовку кадрів, на соціальні потреби працівників [33].

У теорії доходів основоположник класичної політекономії А. Сміт (1723-1790) [10] виділив первинні та вторинні доходи, валовий та чистий дохід.

У першій половині XX ст. Дж. М. Кейнс (1883-1946) визначив «...дохід підприємця як перевищення цінності готової продукції, проданої протягом відомого періоду, над первинними витратами виробництва» [1].

Наявність доходу дозволяє задовольняти не лише економічні інтереси підприємства як суб'єкта господарювання, а також держави, працівників цього підприємства, власників капіталу. Об'єктом економічних інтересів держави є та частина доходів, яку сплачує підприємство у вигляді податків. Економічний інтерес підприємства полягає у збільшенні частки доходів, що залишається у

його розпорядженні. Власники капіталу прямо зацікавлені у зростанні доходів, оскільки на цій основі забезпечується зростання їхнього капіталу [16, с.28].

У сучасних умовах велике значення має ефективне управління доходами підприємства, що означає грамотне формування та використання доходів, систематичний їх аналіз, розробки економічно обґрунтованих планів доходів та формування раціональної цінової політики [15].

Фінансовий результат діяльності підприємства показує ефективність фінансово-господарської діяльності організації. Кінцевим фінансовим результатом діяльності підприємства є чистий прибуток – різниця прибутку до оподаткування та прибутку [2].

На практиці прибуток визначається як різниця між доходами та витратами підприємства. Відповідно до чинного НП(С)БО 15 «Дохід» дохід є збільшенням економічних вигод у результаті надходження активів (грошових коштів, іншого майна) та (або) погашення зобов'язань, що призводить до збільшення капіталу організації, за винятком вкладів учасників (власників майна) [30]. Залежно від характеру, умов отримання та напрямків діяльності підприємства доходи поділяються на такі види [5]:

- доходи від звичайних видів діяльності;
- інші доходи.

Доходи від звичайних видів діяльності - це чистий дохід від продажу продукції та товарів, надходження, пов'язані з виконанням робіт, наданням послуг без податку на додану вартість, акцизів та аналогічних обов'язкових платежів [27]. Ці доходи характеризують результат операційної (виробничої) діяльності та є одним з важливих показників плану господарсько-фінансової діяльності підприємства. Інші доходи досить різноманітні, тому в їхньому складі можна виділити кілька різновидів.

Щодо класифікації доходів, можна зробити висновок, що ознак класифікації має бути рівно стільки, щоб можна було з їхньою допомогою отримати найповнішу інформацію з метою задоволення потреб різних груп споживачів [4, с.140].

Одні дослідники зазначають, що класифікація доходів більш відповідає меті фінансового обліку, ніж управлінського. Дані автори класифікують доходи за цілями визначення суми доходу від реалізації продукції, надання послуг та використання активів [26].

Найбільш суперечливою є класифікація доходів за видами діяльності, через те, що в економічних джерелах існують неоднозначні думки щодо зарахувань тих чи інших витрат у інвестиційної чи фінансової діяльності. Першою причиною виступає неузгодженість у нормативних актах щодо обліку доходів. Дохід представлений як об'єкт не тільки обліку, а й контролю та управління. У табл. 1.1 представлена класифікація доходів потреб управління.

Таблиця 1.1

Класифікація доходів потреб управління

Класифікаційні ознаки	Види доходів
За можливістю отримання	дійсні, можливі
За методом визнання	нараховані, отримані
За можливістю управління	підлягають управлінню, не підлягають управлінню
За способами отримання	постійні, випадкові
За формою отримання	грошові, не грошові
За можливістю планування	планові, непланові
За суттю	суттєві, несуттєві
За джерелом отримання	внутрішні, зовнішні
За типом господарських операцій	від реалізації, від фінансових операцій, від інвестиційної діяльності, інші доходи від надзвичайних операцій
За рівнем формування	підприємство, структурний підрозділ, окремі операції
За рівнем керованості	релевантні, нерелевантні

Джерело: складено автором на основі [9]

Наведена класифікація доходів, зображена у табл. 1.1 використовується для потреб, що виникають у процесі управління підприємством та підвищує контрольну функцію обліку доходів, управлінський апарат розглядає завдяки угрупованню доходів кожен окремий випадок господарської діяльності підприємства. Різні ознаки є сприятливими до прийняття позитивних рішень, оскільки дають можливість продемонструвати, що визнавати доходом та коли,

межа суттєвості до ухвалення управлінських рішень, які найбільш уразливі місця у підприємницькій діяльності, на вид діяльності необхідно звернути увагу. Об'єднання аналізу витоків створення доходів, шляхів реалізації, умов оплати за продукцію, товари, роботи, послуги в кінці призводить до співпраці з найбільш корисними покупцями, кредиторами та інвесторами. Вся зібрана інформація забезпечує оперативний систематичний контроль за виконанням договорів покупцями та отриманням платежів від них.

Найважливіший принцип діяльності економічних суб'єктів - забезпечення самоокупності. Це означає, що всі витрати організації мають покриватися її доходами. При цьому сума доходів має перевищувати суму витрат, що дозволяє отримувати прибуток [32].

У сучасних умовах, коли дохід став важливою складовою при визначенні фінансового результату організацій, виникла потреба в однозначному розумінні терміна «дохід» з метою достовірного його обчислення та відображення у бухгалтерському обліку.

Метою аналізу доходів організації є виявлення резервів збільшення доходів та підвищення прибутковості. У процесі аналізу доходів вирішуються такі завдання:

- виявлення складових доходу, вивчення структури доходів по джерелам утворення та її зміни;
- вивчення динаміки суми доходів та показників прибутковості;
- встановлення ступеня виконання самотійно встановлених планів;
- виявлення факторів, що вплинули на зміну величини доходів;
- визначення напрямів використання доходів.

Для аналізу доходів підприємств використовується різноманітна економічна інформація (дані статистичної та бухгалтерської звітності про обсяг та структуру обороту, про прибутки та збитки; про постачальників; про доходи, отримані з різних джерел, та ін).

Найважливішим фактором, що впливає на суму всіх видів прибутку підприємства, є розмір доходів, що формується ним у процесі діяльності.

Операційна діяльність – це основний вид діяльності підприємства, з метою якого воно створено. Характер операційної діяльності підприємства визначається специфікою сфери або галузі економіки, до якої воно належить [43].

Будь-яке підприємство створюється задля збільшення капіталу її власників, поліпшення становища на ринку, підвищення ефективності. При цьому, залежно від форми вкладеного капіталу, дохід є різним, наприклад, заробітна плата, що виплачується працівнику підприємства, так само кошти, отримані від здачі в оренду майна, відсотків за кредитами тощо. При цьому фінансовий результат, що відображає зміни власного капіталу за певний період внаслідок фінансово-господарської діяльності, залежить від співвідношення доходів та витрат фірми.

Також, окрім доходів від основного виду діяльності підприємством можуть бути отримані і інші види доходів [35]:

По-перше, це доходи підприємства, формування яких не пов'язане з реалізацією продукції (виконанням робіт, наданням послуг), але є результатом певних господарських та фінансових операцій. Наприклад, надходження від надання за плату у тимчасове користування активів підприємства; надходження, пов'язані з участю у статутних капіталах інших організацій (включаючи відсотки та інші доходи за цінними паперами); доходи від продажу основних фондів та іншого майна; відсотки, одержувані за надання коштів юридичним та фізичним особам, а також за використання банком коштів, що знаходяться на рахунку підприємства у цьому банку, та ін. Ці доходи плануються [49, с.238].

По-друге, нерегулярні надходження. Наприклад, отримані штрафи, пені неустойки за порушення господарськими партнерами умов договорів; позитивні курсові різниці у зв'язку з підвищенням курсу іноземних валют; списання кредиторської заборгованості у зв'язку із закінченням термінів позовної давності та ін [49, с.274].

По-третє, це надходження, що виникають як наслідки надзвичайних

обставин, наприклад, страхові відшкодування у зв'язку з аваріями, пожежами, стихійними лихами.

Загальна сума всіх доходів підприємства є валовими доходами. Доходи дозволяють підприємству вирішувати такі завдання:

- відшкодування поточних витрат, що створює основу самоокупності господарської діяльності;
- формування прибутку, що створює основу для самофінансування.

У сучасній господарській практиці прибуток підприємств підрозділяється на кілька видів: валовий прибуток, прибуток від продажів, прибуток до оподаткування, чистий прибуток. Ці визначення не закріплені нормативно і використовуються у бухгалтерській звітності («Звіт про фінансові результати»). Доходами від звичайних видів діяльності є чистий дохід від продажу продукції та товарів, надходження, пов'язані з виконанням робіт, наданням послуг [27]. Доходи, одержувані організацією від надання плати за тимчасове користування (тимчасове володіння та користування) своїх активів, прав, що виникають з патентів на винаходи, промислові зразки та інших видів інтелектуальної власності, та від участі у статутних капіталах інших організацій, коли це не є предметом діяльності організації, що належать до інших доходів [45].

На рис.1.1 представлені основні види доходів за способом їх отримання, які поділяються на доходи від основного виду діяльності і також існують ще інші доходи (відшкодування збитків, отримання прибутку від спільної діяльності з іншими підприємствами тощо).

Дохід показує загальну сукупність коштів, що надходить організації за певний проміжок часу та за вирахуванням податків, може бути використана на інвестування та споживання. В цьому випадку після вирахування податку він поділяється на фонди споживання, інвестиційний та страховий фонди.

Показник валового доходу дає змогу оцінити ефективність роботи підприємства у вигляді обчислення прибутку фірми [46].

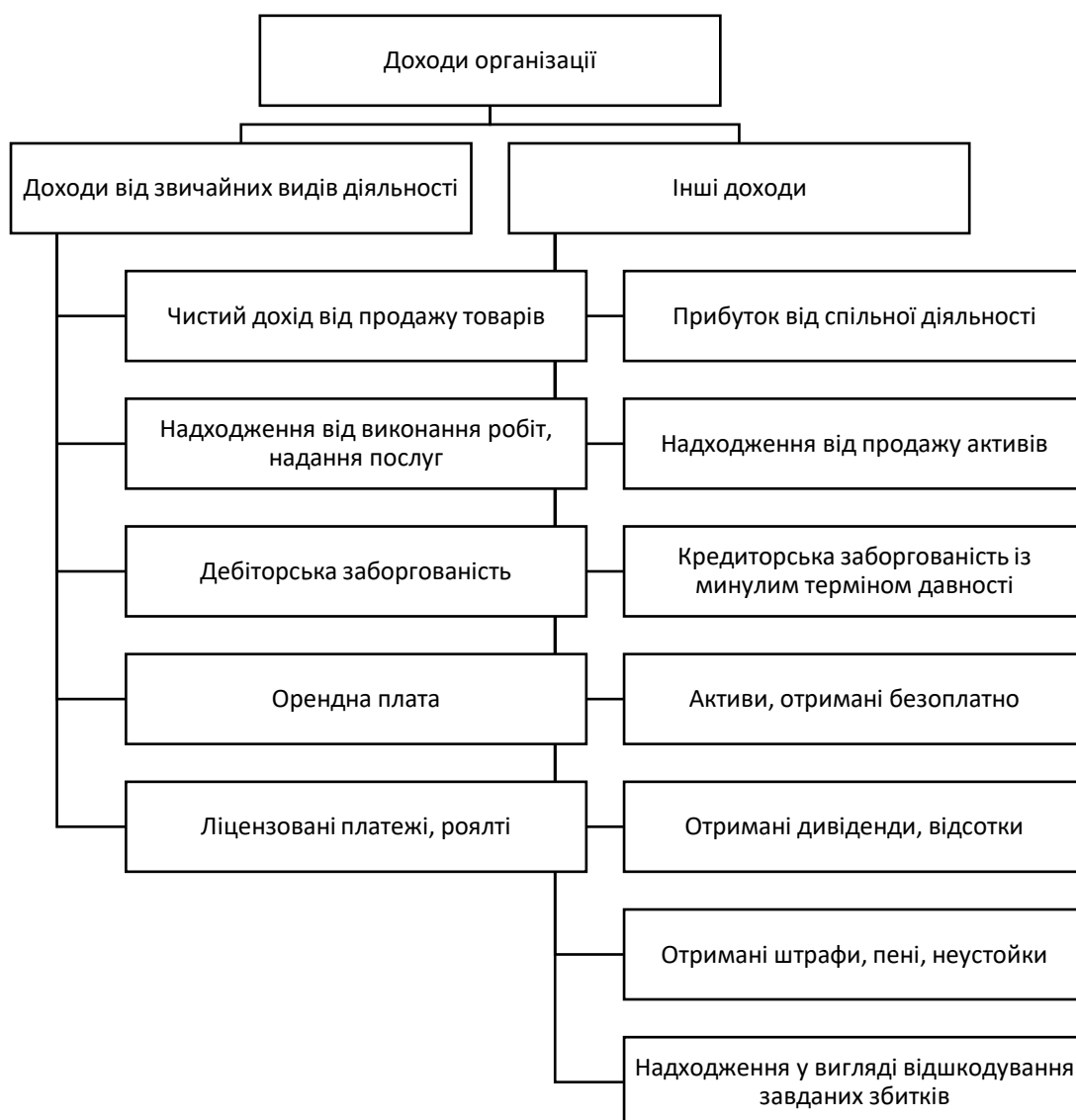

Рис. 1.1. Основні види доходів за способом їхнього отримання.

Джерело: складено автором на основі [26]

Фінансові доходи підприємства від основної діяльності – це наступний етап розрахунків, у яких враховується раніше вирахований валовий прибуток за винятком усіх коштів, витрачених на спільну діяльність компанії за певний час. Тобто якщо в попередньому пункті враховувалися лише ті витрати, які були понесені фірмою у процесі створення товару або здійснення послуги, то тут вже береться до уваги практично все, що тільки можна і що коштувало компанії грошей до моменту отримання прибутку. Сукупний дохід до оподаткування утворюється як сума доходів від основної та неосновної діяльності до сплати корпоративного прибуткового податку [13].

Сукупний прибуток після оподаткування не що інше, як різниця між загальною сумою доходів та сплаченим податком на прибуток.

Чистий фінансовий результат – різниця між сукупним доходом після оподаткування та доходами чи збитками від надзвичайних ситуацій [18].

Доходи залежать також від обсягу наданих послуг, цін на них та дебіторської заборгованості. Чим вища частка дебіторської заборгованості у складі доходів, тим менше фінансових ресурсів має в своєму розпорядженні організація. Одним із способів збереження конкурентоспроможності організації є зниження цін. Під час кризи та падіння попиту це дозволяє підтримувати обсяг продажу шляхом стимулювання активності покупців.

У сучасних умовах доходи організації відіграють важливу роль, так як забезпечують не тільки процес виробництва, а й подальший розвиток організації, на укладання контрактів та інвестиційну діяльність. Доходи організація вправі враховувати виходячи з будь-яких первинних облікових документів, їх підтверджуючих. Показник валового доходу допомагає визначити ефективність роботи підприємства та внести відповідні корективи до тактики та стратегії подальшого розвитку фірми. Крім доходів від товарів, робіт чи послуг за основним видом діяльності до чистого доходу включають позареалізаційні доходи [5]. Наприклад, від здавання майна компанії у найм.

Доходи підприємства є вихідною фінансовою базою комерційного розрахунку, оскільки є основою формування прибутку підприємства, який є, у свою чергу, кінцевою метою та рушійним мотивом розвитку підприємства, джерелом формування його власних фінансових ресурсів.

У АТ «ЗЗБК ім.Св.Ковальської» доходи поділяються на доходи від операційної діяльності та інші доходи. До доходів від операційної діяльності відносять усі доходи, які АТ «ЗЗБК ім.Св.Ковальської» отримує від покупців та замовників у рахунок оплати наданих послуг відповідно до укладених договорів.

Іншими доходами є такі доходи:

- надходження, пов'язані з наданням за плату у тимчасове користування

(тимчасове володіння та користування) активів організації;

- надходження, пов'язані з наданням за плату прав, що виникають із патентів на винаходи, промислові зразки та інших видів інтелектуальної власності;

- надходження, пов'язані з участю у статутних капіталах інших організацій (включаючи відсотки та інші доходи за цінними паперами);

- прибуток, отриманий організацією внаслідок спільної діяльності (за договором простого товариства);

- надходження від продажу організацією основних засобів та інших активів, відмінних від коштів (крім іноземної валюти), продукції, товарів;

- відсотки, отримані за надання у користування коштів організації, а також відсотки за використання банком коштів, що знаходяться на рахунку організації у цьому банку;

- штрафи, пені, неустойки порушення умов договорів;

- активи, отримані організацією безоплатно, зокрема за договором дарування;

- надходження у відшкодування заподіяних організації збитків;

- прибуток минулих років, виявлений у звітному році;

- суми кредиторської та депонентської заборгованості, за якими минув термін позовної давності;

- курсові різниці;

- сума дооцінки активів.

Таким чином, класифікація доходів є основою організації бухгалтерського обліку доходів.

1.2. Визнання доходів та нормативно-правове регулювання їх обліку

Мета будь-якого обліку - формування достовірної інформації про фінансову та господарську діяльність підприємства. А це досягається шляхом упорядкованих систем збору, реєстрації та узагальнення економічної

інформації, а саме за допомогою бухгалтерського обліку.

В ринковій економіці під визнанням доходів розуміється визначення організацією права на отримання доходу, його суми, впевненості у збільшенні економічних вигод, переходу права власності до покупця, а також в тому, що витрати, що належать до цього доходу, можуть бути визначені. При неможливості визначення хоча б однієї з умов у бухгалтерському обліку визнається кредиторська заборгованість [8, с. 118].

Дохід, як елемент фінансової звітності, має відповідати певним критеріям, що визначенні концептуальною основою фінансової звітності з урахуванням вимог окремих стандартів (національних чи міжнародних) (рис. 1.2).

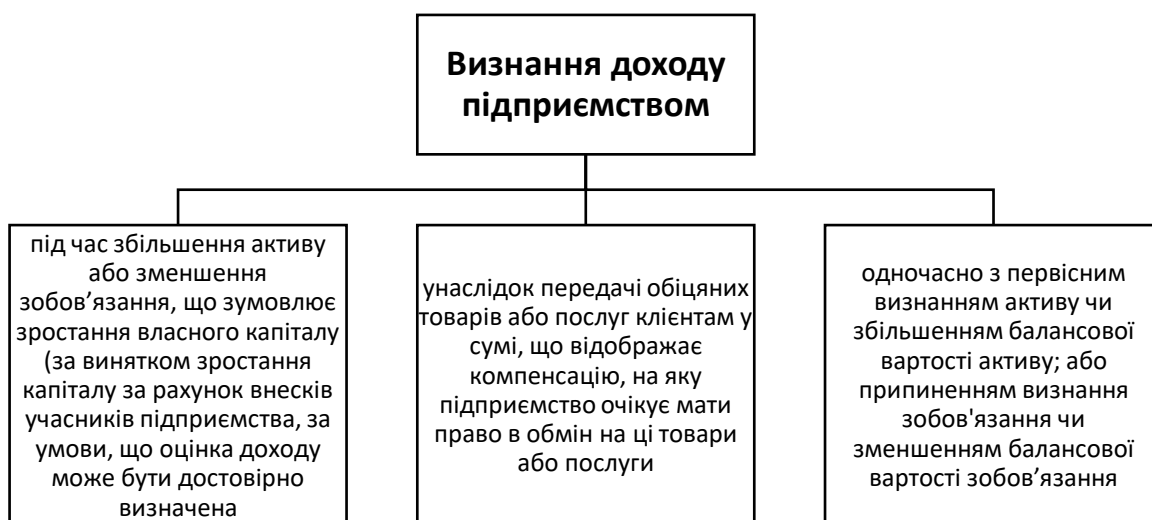

Рис.1.2. Критерії визнання доходу підприємства.

Джерело: складено автором на основі [30]

Облік доходів організації на території України повинні вести, відповідно до НП(С)БО 15 «Дохід» [30].

Облік доходів у комерційних організаціях побудовано за чотирирівневим принципом. Основні нормативно-правові акти, що регулюють облік доходів представлені на рис.1.3.

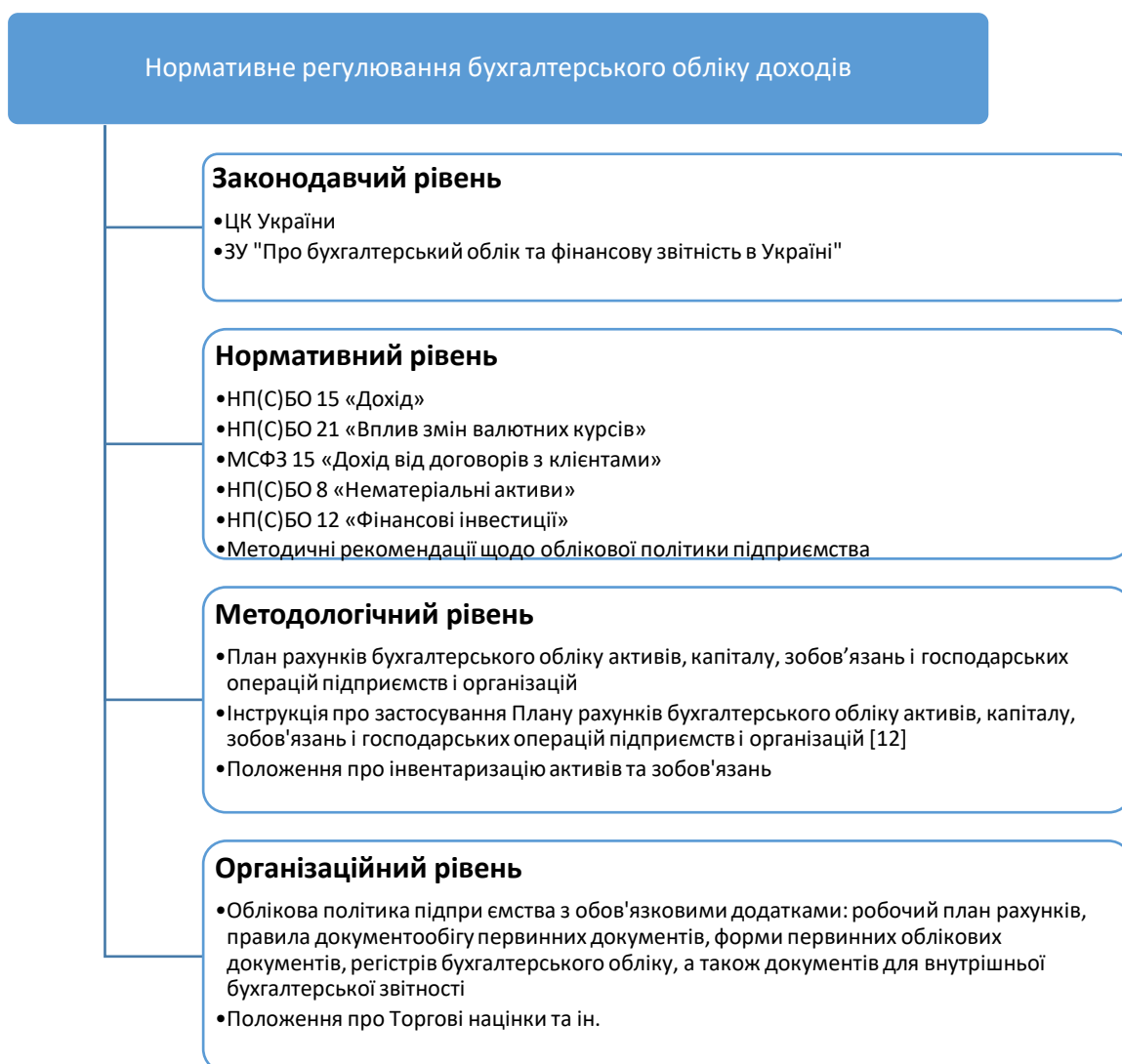

Рис. 1.3. Рівні нормативного регулювання бухгалтерського обліку доходів

Джерело: складено автором на основі [22]

ЦК України [47], безпосередньо не регулює облік доходів, але доходи від звичайних видів діяльності. виникають внаслідок продажу товарів, готової продукції, робіт, послуг, а ця діяльність будується на підставі цивільно-правових відносин між особами, які здійснюють підприємницьку діяльність, або з їхньою участю. В організаціях оптової торгівлі продаж товарів, робіт, послуг здійснюється на підставі договорів. Наприклад, це може бути договір купівлі-продажу, договір оренди та ін. Все, що стосується договорів, прописано у розділі II ЦК України.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [39] також прямо не регулює облік доходів, але, по-перше, у статті 4 перераховані серед інших доходи як об'єкти бухгалтерського обліку; а по-друге, всі доходи мають бути документально підтверджені первинними документами. Первинні документи мають бути складені за певними правилами, які закріплені у статті 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [39].

На нормативному рівні можна виділити документ, який безпосередньо регулює облік доходів: НП(С)БО 15 «Дохід» [30]. У НП(С)БО 15 «Дохід» прописано, що відноситься до доходів від звичайних видів діяльності, а що відноситься до інших доходів. Також у НП(С)БО 15 «Дохід» зазначено умови визнання доходів, як від звичайних видів діяльності, так і від інших видів діяльності; в якому порядку визначається виручка від продажу та величина інших надходжень; яка інформація про доходи підлягає розкриттю в звітності організації.

Є й інші документи нормативного рівня, які регулюють облік доходів. Наприклад, у НП(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» [31] зазначено, що може виникати позитивна чи негативна курсова різниця, яка підлягає зарахуванню на фінансові результати організації як інші доходи чи інші витрати.

Згідно з МСФЗ 15 «Дохід від договорів з клієнтами» [25] суб'єкт господарювання визнає дохід, коли (або в міру того, як) суб'єкт господарювання задовольняє зобов'язання щодо виконання, передаючи обіцяний товар або послугу (тобто актив) клієнтові. Актив передається, коли (або в міру того, як) клієнт отримує контроль над таким активом.

У НП(С)БО 8 «Нематеріальні активи» [28], говориться, що доходи та витрати від списання нематеріальних активів належать до фінансових результатів організації як інші доходи і витрати, якщо інше не встановлено нормативними правовими актами з бухгалтерського обліку.

У НП(С)БО 12 «Фінансові інвестиції» [29], закріплено, що доходи за

фінансовим вкладенням визнаються доходами від звичайних видів діяльності чи іншими надходженнями відповідно до НП(С)БО 15 «Дохід».

Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства [23] прямо не регулюють облік доходів, але встановлюють єдині вимоги до облікової політики, у тому числі щодо обліку доходів. Відповідно до Методичних рекомендацій у самому тексті облікової політики організації повинні бути прописані способи оцінки активів та зобов'язань, тобто має бути прописано, що відноситься до доходів від звичайних видів діяльності, а що відноситься до інших доходів та умови їх визнання. Також відповідно до Методичних рекомендацій як додатки до облікової політики самої організації мають затверджуватися:

- форми первинних облікових документів, реєстрів бухгалтерського обліку з обліку доходів, а також форми документів для внутрішньої бухгалтерської звітності (які організація розробила самостійно);

- робочий план рахунків бухгалтерського обліку, що містить синтетичні та субрахунки рахунки, необхідні для ведення бухгалтерського обліку як доходів від звичайних видів діяльності, так і інших доходів;

- правила документообігу та технологія обробки облікової інформації з обліку доходів – графік документообігу.

На методологічному рівні варто виділити План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [37], який містить перелік аналітичних та синтетичних рахунків для бухгалтерського обліку доходів.

В Положенні про інвентаризацію активів та зобов'язань [40] говориться, що основні засоби, матеріальні цінності, кошти та інше майно, опинилися в надлишку, підлягають оприбуткуванню та зарахуванню на фінансові результати в організації з наступним встановленням причин виникнення надлишку та винних осіб.

Організаційний рівень представлений обліковою політикою організації з обов'язковими додатками, а також положеннями про націнки.

Все ж основними нормативними документами в Україні, що регулюють облік доходів, є такі національні та міжнародні стандарти: П(С)БО 15 «Дохід», МСФЗ 15 (IFRS 15) «Дохід від договорів із клієнтами». Порівняння цих стандартів свідчить про наявність у них суттєвих розбіжностей, які стосуються термінів, критеріїв визнання доходу, їх оцінки, порядку відображення звітності (табл.1.2).

Таблиця 1.2

Порівняння П(С)БО 15 «Дохід», МСФЗ 15 (IFRS 15) «Дохід від договорів із клієнтами»

Критерії	П(С)БО 15	МСФЗ 15
Використання в обліково-аналітичному процесі	Регулює організацію бухгалтерського обліку доходів підприємств та розкриття інформації у звітності	Регламентує специфіку відображення доходів в обліку та звітності підприємств, які проводять обліковий процес відповідно до МСФЗ
Визнання доходу	Використовується концепція доходу: дохід від реалізації продукції визнається при умові, що покупцеві були передані ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію, підприємство не має контролю та здатності управляти реалізованою продукцією, сума виручки може бути достовірно визначена, є впевненість, що за результатом операції відбудеться зростання економічних вигід підприємства	Використовується концепція зміни активів та зобов'язань, які виникають, коли підприємство стає однією зі сторін договору та починає виконувати по ньому зобов'язання
Визначення суми доходу від реалізації	Дохід відображається в бухгалтерському обліку в сумі справедливої вартості активів, що отримані або підлягають отриманню	Дохід визнається за ціною операції, тобто величиною компенсації, право на яке суб'єкт господарювання очікує отримати в обмін на передачу клієнтові обіцяних товарів або послуг за винятком сум, зібраних від імені третіх осіб

Джерело: складено автором на основі [25, 30]

До переваг МСФЗ 15 «Дохід від договорів із клієнтами» можуть бути віднесені такі:

- 1) дає універсальну модель визнання виручки, яка може бути

застосована для будь-якого бізнесу, для різних видів діяльності і галузей, для товарів, продукції, робіт, послуг;

2) містить не лише викладення загального підходу визнання виручки, а й деталізований алгоритм, що значно спрощує порядок його практичного використання;

3) визначає критерії визнання виручки для різних умов виконання контрактних зобов'язань (одномоментних та протягом періоду);

4) особливу увагу приділено визначенню ціни як бази для подальшого визнання виручки у цілому за контрактом, так і виручки стосовно окремих компонентів контракту. У НП(С)БО 15 цінам приділено недостатньо уваги;

5) дає змогу вирішити проблеми узгодження вимог стандартів з обліку виручки, які передбачені в МСФЗ і в системі стандартів США – GAAP/USA. Передбачена єдина, покрокова модель визнання виручки, яка дає змогу поліпшити систему обліку і порядок подання інформації про виручку у фінансовій звітності. Високий рівень конвергенції МСФЗ і GAAP/USA в частині обліку виручки і відображення її у фінансових звітах дає змогу підвищити зіставність показників звітності, що, безумовно, є суттєвим і перспективним етапом у розвитку облікових систем світу

Висновки до розділу 1

На основі вищевикладеного матеріалу можна зробити наступні висновки:

1) Дохід підприємства - це один із основних фінансових показників плану та оцінки господарської діяльності підприємств. За рахунок доходів здійснюються фінансування заходів з науково – технічного та соціально-економічного розвитку підприємств, збільшення фонду оплати праці їхніх працівників. Головна мета управління доходами підприємства - максимізація добробуту власників у поточному та перспективному періоді.

2) Питання визнання доходів є важливим для відображення інформації в

бухгалтерському обліку, а також для цілей здійснення внутрішнього і зовнішнього контролю. Специфіка визнання доходів полягає, перш за все, у наявності достатньої впевненості у отриманні підприємством економічних вигод від здійснення таких операцій та можливості достовірної оцінки таких доходів.

3) Управлінський апарат розглядає доходи з боку господарської діяльності підприємства. Різні ознаки є сприятливими до прийняття позитивних рішень, оскільки дають можливість продемонструвати, що визнавати доходом та коли. За способом отримання доходи поділяються на доходи від основного виду діяльності і інші доходи (відшкодування збитків, отримання прибутку від спільної діяльності з іншими підприємствами тощо).

4) Перелік нормативно-правових актів, які регулюють облік доходів, досить широкий: ЦК України, ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», НП(С)БО 15 «Доходи», Методичні рекомендації щодо облікової політики, План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та Інструкція про їх застосування, облікова політика організації. Бухгалтеру необхідно стежити за змінами та доповненнями в законодавчо-нормативних документах, щоб облік вівся правильно і не порушувався.

5) МСФЗ 15 «Дохід від договорів з клієнтами» суттєво змінив підхід до порядку визнання доходу і запропонував модель його відображення, яка ґрунтується на концепції зміни активів/зобов'язань під час визнання доходу від реалізації. Перевагою обліку доходів за міжнародними стандартами насамперед є те, що ці стандарти забезпечують чітке впорядкування критеріїв визнання доходів у різноманітних ситуаціях і сприяють конвергенції МСФЗ і GAAP/USA, зближенню облікових систем різних країн, тому необхідне внесення аналогічних змін до П(С)БО 15 «Дохід».

РОЗДІЛ 2. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ДОХОДІВ АТ «ЗЗБК СВ.КОВАЛЬСЬКОЇ»

2.1. Облікова політика підприємства щодо доходів

У АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» облікова політика сформована на підставі свободи обирати ті чи інші способи ведення бухгалтерського (фінансового) обліку, що надано законодавством України (рис.2.1 та 2.2). Облікова політика є сукупністю способів ведення бухгалтерського обліку - первинного спостереження, вартісного виміру, поточного угруповання та підсумкового узагальнення фактів господарської діяльності [14, с.15].

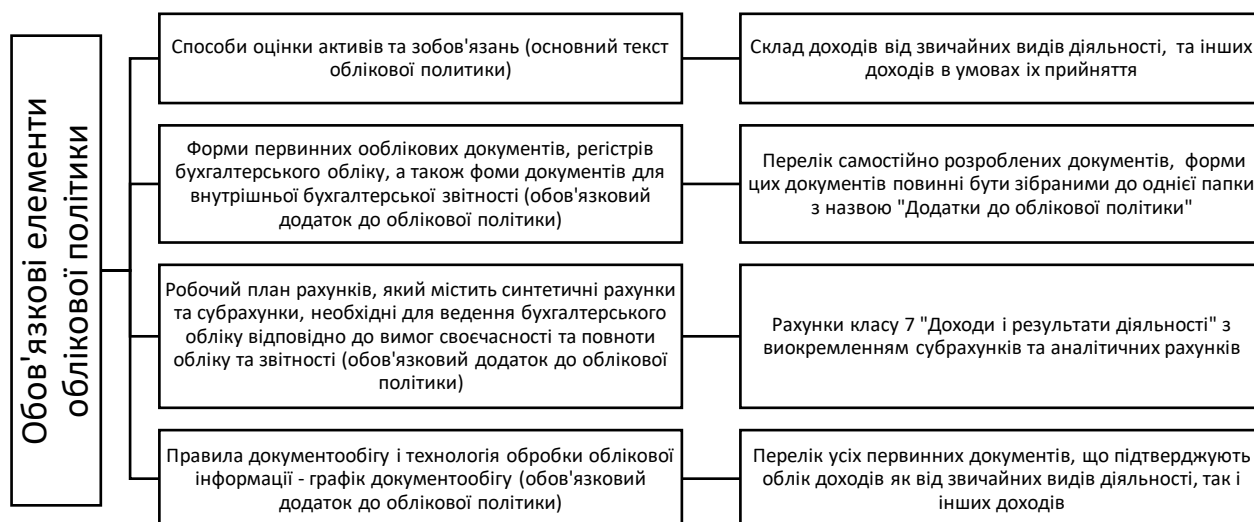

**Рис. 2.1. Обов'язкові елементи, що формують облікову політику
щодо доходів підприємства.**

Джерело: складено автором на основі [14, с.23]

Фінансова звітність
Основні засоби
Нематеріальні активи
Запаси
Дебіторська заборгованість
Зобов'язання
Фінансові інвестиції
Фінансові інструменти
Оренда
Дохід
Витрати
Вплив валютних курсів
Виплати працівникам
Біологічні активи
Фінансові витрати
Інвестиційна нерухомість

Рис.2.2. Основні розділи облікової політики АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської».

Джерело: побудовано автором.

Зміст облікової політики оформляється спеціальним внутрішнім документом – наказом про облікову політику [17, с.26]. Головний бухгалтер організації складає цей документ (з щорічним уточненням) та несе відповідальність за його формування. Керівник організації затверджує наказ про облікову політику та несе відповідальність за його зміст та виконання. Це розпорядження повинні виконувати всі його структурні підрозділи. Будучи внутрішнім документом, облікова політика АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» визначає сукупність методів ведення бухгалтерського (фінансового) обліку у товаристві, а саме: первинне спостереження (інвентаризація, документація), вартісний вимір (калькулювання та оцінка), поточне угруповання (подвійний запис та рахунки) та підсумкове узагальнення (звітність та баланс) фактів

господарської діяльності підприємства, регламентованих українським законодавством.

Основні припущення, на підставі яких сформована облікова політика у товаристві:

1. Припущення визначеності у часі скоєння фактів господарської діяльності для підприємства. Факти господарювання АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» відображають у бухгалтерському (фінансовому) обліку за той звітний період, у якому вони сталися. Час виплати коштів та фактичного надходження ніяк не впливає на віднесення пов'язаних із цим фактів до звітного періоду.

2. Допущення послідовного застосування облікової політики. Облікову політику, прийняту у АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» послідовно застосовують від звітного періоду до звітного. Облікова політика розглядається одночасно як похідна від господарських умов, у яких функціонує АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської», та законів України, діючих після прийняття облікової політики;

3. Припущення безперервної діяльності. У майбутньому організацією планується безперервне продовження своєї діяльності. Необхідність або намір суттєво скоротити роботу або ліквідувати зовсім у підприємства відсутні, отже, зобов'язання, що з'являються, погашатимуться у встановленому законом порядку;

4. Припущення відокремленості майна. Від зобов'язань та активів власників організації та інших організацій та інших зобов'язань власників організації.

Облікова політика АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» може зазнати певних змін у таких випадках: якщо відбудуться зміни у системі регулювання бухгалтерського (фінансового) обліку або в українському законодавстві, зміняться власники, підприємство реорганізується (приєднання, поділ, злиття). Облікову політику у Товаристві затверджує наказ директора.

Дохід на підприємстві визнається і оцінюється відповідно до вимог

НП(С)БО 15 «Дохід» [30].

Дохід визначається як збільшення економічних вигод протягом звітного періоду у формі притоку або збільшення активів або зменшення зобов'язань, що веде до збільшення капіталу, не пов'язаного із внесками учасників капіталу (рис.2.3).

Рис.2.3. Елементи облікової політики АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» щодо доходів

Джерело: побудовано автором на основі [23].

Витяг з Робочого плану рахунків досліджуваного підприємства, який містить перелік рахунків класу 7 «Доходи і фінансові результати» подано на рис.2.4.

70 Доходи від реалізації	•701 Дохід від реалізації готової продукції •702 Дохід від реалізації товарів •703 Дохід від реалізації робіт і послуг •704 Вирахування з доходу •705 Перестрахування
71 Інший операційний дохід	•710 Дохід від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю •711 Дохід від купівлі-продажу іноземної валюти •712 Дохід від реалізації інших оборотних активів •713 Дохід від операційної оренди активів •714 Дохід від операційної курсової різниці •715 Одержані штрафи, пені, неустойки •716 Відшкодування раніше списаних активів •717 Дохід від списання кредиторської заборгованості •718 Дохід від безоплатно одержаних оборотних активів •719 Інші доходи від операційної діяльності
72 Дохід від участі в капіталі	•721 Дохід від інвестицій в асоційовані підприємства •722 Дохід від спільної діяльності •723 Дохід від інвестицій в дочірні підприємства
73 Інші фінансові доходи	•731 Дивіденди одержані •732 Відсотки одержані •733 Інші доходи від фінансових операцій
74 Інші доходи	•740 Дохід від зміни вартості фінансових інструментів •741 Дохід від реалізації фінансових інвестицій •742 Дохід від відновлення корисності активів •744 Дохід від неопераційної курсової різниці •745 Дохід від безоплатно одержаних активів •746 Інші доходи
76 Страхові платежі	•За видами страхування
79 Фінансові результати	•791 Результат операційної діяльності •792 Результат фінансових операцій •793 Результат іншої діяльності

Рис. 2.4. Перелік рахунків класу 7 «Доходи і фінансові результати».

Джерело: складено автором на основі [37].

Доходом визнаються валові, систематичні та регулярні надходження економічних вигод, що виникають від наступних операцій та подій:

- продаж товарів, готової продукції;
- надання послуг, виконання;

Дохід визнається за умови, якщо існує можливість отримання економічних вигод, пов'язаних з угодою, і що суму доходу можна оцінити з великим ступенем ймовірності.

Дохід на підприємстві визнається наступним чином:

- реалізація товарів, готової продукції: дохід від товарів (продукції) визнається після передачі права власності покупцю;

- надання послуг, виконання робіт: продаж послуг визнається у тому звітному періоді, в якому ці послуги були надані. Сума доходу визначається з урахуванням стадії завершення надання послуги виходячи з акта виконаних работ.

Тому одним із елементів облікової політики підприємства щодо доходів є визначення стадії завершеності операцій з надання послуг. Стадія завершеності операцій з надання послуг визначається наступним чином:

- 1) визначення частки послуг, наданих на певну дату, до загального обсягу послуг, які мають бути надані;
- 2) вивчення виконаної роботи;
- 3) визначення частки витрат, понесених у зв'язку з наданими послугами до загальної суми витрат, які планується понести при наданні послуг.

Стадія завершеності угоди може бути визначена різними методами, залежно від характеру правочину і можуть включати:

1. звіти про виконану роботу;
2. акти виконаних работ;
3. акти приймання-передачі виконаних робіт;
4. послуги, надані на дату звітності, у відсотках до загального обсягу послуг;
5. пропорційне співвідношення витрат, понесених на даний момент, до оціночної величини загальних витрат з угоди. До витрат, понесених на дату складання звіту, включаються лише ті, що відображають надані на цю дату послуги.

Дохід від товарів відображається в обліку підприємством методом нарахування. Відповідно до принципу нарахування, доходи визнаються в бухгалтерському обліку та відображаються у фінансовій звітності тоді, коли вони реалізовані та зароблені.

Документом-підставою, за якою визнається дохід від реалізації товарів, є накладна на реалізацію запасів набік. До неї додається рахунок-фактура, для відображення операції у податковому обліку.

Одним із аспектів облікової політики підприємства щодо доходів є доходи майбутніх періодів. Доходи майбутніх періодів – це доходи, що виникають внаслідок деяких угод, однак, відповідно до МСФЗ, визнання цих доходів відкладається на наступні звітні періоди, що перевищують 12 місяців після звітної дати [5]. Доходи майбутніх періодів підлягають списанню на доходи звітного періоду під час визнання витрат, пов'язаних із вилученням даних доходів. Дохід майбутніх періодів може бути списаний одноразово або частинами, виходячи із принципу відповідності доходів та витрат.

Елементом облікової політики підприємства щодо доходів є їх оцінка. Дохід вимірюється за справедливою вартістю отриманої винагороди або тій, що підлягає до отримання. У більшості випадків відшкодування надається у формі коштів або еквівалентів коштів, а сумою доходу є одержана або підлягаюча одержанню сума коштів або еквівалентів грошових коштів. Справедлива вартість – це сума коштів, достатня для придбання майна або виконання зобов'язань під час угоди між добре обізнаними, бажаючими здійснити таку угоду, незалежними одна від одної сторонами [11, с.173].

Чистий дохід не визнається, коли товари чи послуги обмінюються на товари чи послуги, аналогічні за характером та вартістю. Однак визнається дохід, коли товари продаються в обмін на неаналогічні товари чи послуги. У цьому випадку підприємство має оцінювати операцію:

- за справедливою вартістю отриманих товарів або послуг, скоригованою на суму переданих коштів чи еквівалентів коштів;
- якщо сума, передбачена в пункті 1, не може бути надійно оцінена, то за справедливою вартістю переданих товарів чи послуг, скоригованої у сумі переданих коштів або еквівалентів коштів;
- якщо справедлива вартість ні отриманого, ні переданого активу не може бути надійно оцінена, то за балансовою вартістю переданого активу, скоригованою у сумі переданих коштів чи еквівалентів коштів.

Порядок розподілу прибутку встановлюється за підсумками року загальним зборами акціонерів товариства. Нарахування дивідендів

здійснюється за рішенням загальних зборів акціонерів. Нерозподілений прибуток товариства розподіляється та використовується відповідно до порядку, встановленого установчими документами товариства.

2.2. Організація та методика обліку доходів підприємства

Підготовка первинної бухгалтерської інформації для АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» - це трудомісткий процес, на який витрачається більше половини робочого дня. Потік документів оброблюваний бухгалтерами, досить великий. Тому ведення облікових робіт шляхом використання сучасних комп'ютерних програм є одним із найважливіших завдань, які стоять перед керівником підприємства.

Первинний документ для підприємства повинен мати обов'язкові реквізити. Якщо форма документа для відображення будь-яких фактів господарської діяльності не передбачена альбомом уніфікованих форм, первинний обліковий документ розробляється самостійно [20, с.38]. Під час розроблення документа враховуються вимоги статті 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [39], який встановлює певні вимоги до складання документа. Зокрема, первинний обліковий документ буде прийнято до обліку лише у тому випадку, якщо він містить обов'язкові реквізити (найменування документа, дата складання, зміст господарської операції, найменування організації, особисті підписи зазначених осіб та їх розшифровки і т.д.).

У процесі фінансово-господарської діяльності підприємство отримує доходи, що складаються з різних складових, мають різну форму, різні джерела та прямують на різні цілі. Доходи на підприємстві оформляються за допомогою таких первинних документів як: договір купівлі-продажу, договір постачання продукції, банківські документи, що підтверджують перерахування коштів постачальнику, рахунки-фактури, накладні на відвантажену продукцію.

На основі первинних документів заповнюється книга обліку доходів та витрат у якій відображають усі господарські операції за звітний період. У доходній частині книги відображають чистий дохід за реалізовану продукцію (роботи, послуги), а також інші доходи, не пов'язані з реалізацією (від цінних паперів, відсотки банку).

В організації застосовується автоматизована форма бухгалтерського обліку, що реалізується на базі системи бухгалтерського обліку «1С Бухгалтерія». Введення інформації в систему здійснюється на підставі первинних бухгалтерських документів. Усі первинні документи збираються на об'єктах будівництва у матеріально-відповідальних осіб, а потім передаються до бухгалтерії з періодичністю за один місяць. Протягом звітного періоду при складанні актів-звірки визначаються недостачі та ці пробіли закриваються шляхом замовлення нових накладних, рахунків-фактур тощо.

Таким чином, протягом місяця ведеться облік господарських операцій, а після його закінчення на підставі введених даних формуються відповідні синтетичні регістри.

Фінансовий результат діяльності визначається як різниця між чистим доходом від продажу товарів (робіт, послуг) без урахування податку на додану вартість та витратами на їх реалізацію [6].

Формування доходів від реалізації продукції АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» відбувається у первинному обліку, оскільки це перша стадія реєстрації певних операцій, що відображують господарські процеси і явища на підприємстві. Облік доходів від реалізації здійснюється на підставі таких бухгалтерських документів:

- Акт виконаних робіт (наданих послуг);
- Прибутковий касовий ордер;
- Рахунок-фактура;
- Виписка банку;
- Товарно-транспортна накладна;
- Накладна вимога на відпуск матеріалів;

- Розрахунок (довідка) бухгалтерії.

Аналітичний облік доходів від реалізації ведуть за видами (групами) продукції, регіонами збуту та іншими напрямками, які визначають на підприємстві.

Для того, щоб підсумувати всю інформацію про доходи від основної діяльності підприємство використовує рахунок 70 «Доходи від реалізації» у нерозривному зв'язку з відповідними рахунками витрат 8 і 9 класу (табл 2.1).

Таблиця 2.1

**Відповідність рахунків доходів і витрат при визначенні
фінансового результату основної діяльності АТ «ЗЗБК ім.**

С.Ковальської»

Вид діяльності	Господарські операції	Дохід	Витрати 8 клас	Витрати 9 клас
Основна	Реалізація товарів, робіт, послуг	701, 702, 703, 704	80, 81, 82, 83	90, 91, 92, 93

Джерело: складено автором на основі [18]

Рахунок 70 «Доходи від реалізації» слугує для підсумовування інформації про доходи від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг. На підприємстві по кредиту рахунку 70 відображають збільшення доходу від реалізації, а по дебету – суми непрямих податків (акцизного збору, ПДВ) та списання доходів в порядку закриття на рахунок 79 «Фінансові результати». Дане відтворення інформації на рахунках 7 класу обов'язково має бути підтверджене документально. Отже такі записи суб'єкт господарювання робить за наявності відповідних первинних документів з обліку доходів від реалізації.

Під час здійснення господарської діяльності основний дохід АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» отримує від виробництва та продажу будівельних матеріалів, для якого призначений субрахунок 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг». Розглянемо господарські операції з відображення доходу від реалізації виконаних робіт АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської», здійснені на основі Акту виконаних робіт (будівельно-монтажні роботи на суму 200000 грн,

фактична собівартість 120000 грн, адміністративні витрати замовника становили 2000 грн), які наведено в табл.2.2.

Таблиця 2.2

**Відображення в обліку доходів від реалізації виконаних робіт АТ
«ЗЗБК ім. С.Ковальської»**

№ з/п	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн	Регістр обліку
1	Підписано акт виконаних робіт	361	703	300000	Журнал 6
2	Відображено ПДВ	703	641	50000	Журнал 3
3	Списано фактичну собівартість виконаних робіт	903	23	110000	Журнал 5
4	Списано дохід на фінансові результати	703	791	250000	Журнал 6
5	Списано адміністративні витрати	791	92	1800	Журнал 5
6	Зараховано кошти на рахунок	311	361	300000	Журнал 3 Відомість 3.1
7	Відображено собівартість виконаних робіт	791	903	110000	Журнал 5А
	Фінансовий результат (сальдо за рахунком 791)			138200	Журнал 6

Джерело: складено автором на основі бухгалтерських регістрів підприємства

Виконання робіт АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» може здійснювати з попередньо отриманим авансом від замовника, з цілями закупівлі матеріалів. У такому разі суб'єкт господарювання в обліку використовує субрахунок 681 «Розрахунки за авансами одержаними» для відображення сум які надійшли. Господарські операції з відображення доходу від реалізації виконаних робіт на основі даних табл.2.2 за умови попередньо отриманого авансу (в розмірі 60000 грн) матимуть вигляд наведений в табл.2.3.

Для відображення доходу від реалізації продукції АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» використовує субрахунок 701 «Дохід від реалізації готової продукції», господарські операції з обліку наведені в табл.2.4.

Таблиця 2.3

**Відображення в обліку доходів від реалізації виконаних робіт АТ
«ЗЗБК ім. С.Ковальської» з попередньо отриманим авансом**

№ з/п	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн	Регістр обліку
1	Отримано аванс	311	681	60000	Журнал 3 Відомість 3.5
2	Відображено	643	641	10000	Журнал 3 Відомість 3.6
3	Підписано акт виконаних робіт	361	703	300000	Журнал 6
4	Відображено ПДВ	703 641	641 643	50000 10000	Журнал 3 Відомість 3.6
5	Списано фактичну собівартість виконаних робіт	903	23	110000	Журнал 5
6	Відображено чистий дохід	703	791	250000	Журнал 6
7	Списано адміністративні витрати	791	92	1800	Журнал 5
8	Відображено собівартість виконаних робіт	791	903	110000	Журнал 5А
9	Зараховано кошти на рахунок	311	361	240000	Журнал 3 Відомість 3.1
10	Закриття рахунку «Аванси отримані»	361	681	60000	Журнал 3
	Фінансовий результат (сальдо за рахунком 791)			138200	Журнал 6

Джерело: складено автором на основі бухгалтерських документів підприємства

Таблиця 2.4

**Відображення в обліку доходів від реалізації продукції АТ «ЗЗБК
ім. С.Ковальської» на умовах послідувочої оплати**

№ з/п	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн	Регістр обліку
1	Реалізовано продукцію	36	701	9900	Журнал 6
2	Відображено ПДВ	701	64	1650	Відомість 8
3	Надійшли кошти від покупця	31	36	9900	Журнал 3 Відомість 3.1
4	Списано на фінансовий результат дохід від реалізації	701	79	8250	Журнал 6

Джерело: складено автором на основі бухгалтерських документів підприємства

АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» може здійснювати реалізацію продукції на

умовах попередньої оплати 100%. Тоді на рахунках обліку дохід від реалізації буде відображатись так, як наведено в табл.2.5.

Таблиця 2.5

**Відображення в обліку доходів від реалізації продукції АТ «ЗЗБК
ім. С.Ковальської» на умовах попередньої оплати 100%**

№ з/п	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн	Регістр обліку
1	Отримано аванс від покупця за продукцію	31	371	24600	Журнал 3 Відомість 3.2
2	Відображено ПДВ	643	641	4100	Журнал 3 Відомість 3.6
3	Відвантажено продукцію покупцеві	36	701	24600	Журнал 6
4	Відображено ПДВ	701	64	4100	Журнал 3 Відомість 3.6
5	Списано на фінансовий результат дохід від реалізації	701	79	20500	Журнал 6
6	Взаємозалік заборгованості	371	36	24600	Журнал 3

Джерело: складено автором на основі бухгалтерських документів підприємства

Підприємство також може здійснювати реалізацію продукції на умовах попередньої оплати 50% (табл.2.6).

Таблиця 2.6

**Відображення в обліку доходів від реалізації продукції АТ «ЗЗБК
ім. С.Ковальської» на умовах попередньої оплати 50%**

№ з/п	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн	Регістр обліку
1	Отримано аванс від покупця за продукцію	31	371	21000	Журнал 3 Відомість 3.2
2	Відображено ПДВ	643	641	3500	Журнал 3 Відомість 3.6
3	Відвантажено продукцію покупцеві	36	701	42000	Журнал 6
4	Відображено ПДВ	701	643	7000	Відомість 8
5	Надійшли кошти від покупця	31	36	21000	Журнал 3 Відомість 3.1
6	Взаємозалік заборгованості	371	36	21000	Журнал 3 Відомість 3.1
7	Відображено ПДВ	643	641	3500	Журнал 3 Відомість 3.6
8	Списано на фінансовий результат дохід від реалізації	701	79	35000	Журнал 6

Джерело: складено автором на основі бухгалтерських документів підприємства

Дані доходів від реалізації готової продукції суб'єкта господарювання узагальнюють у журналі № 6 «Облік доходів і результатів діяльності». Визнану суму доходів основної діяльності в даному журналі відображають у графі 3. Всю інформацію з журналу в кінці місяця заносять до головної книги, де згодом підраховують обороти за дебетом та кредитом кожного рахунка. Її використовують для того, щоб узагальнити дані журналів-ордерів, та зробити взаємну перевірку записів на окремих рахунках та складання звітності. У ній відображають початкове сальдо, а також поточні обороти і сальдо на кінець звітного періоду за кожним субрахунком.

Дані про доходи від основної діяльності звітного періоду у АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» наводять у Звіті про фінансові результати за формою № 2. Занесення даних про дохід від основної діяльності у Звіт про фінансові результати і відповідність реєстрів бухгалтерського обліку його рядкам наведено в табл.2.7.

Таблиця 2.7

**Заповнення інформації про доходи від основної діяльності у Звіті
про фінансові результати**

Стаття	Код рядка	Джерело інформації	Додатково
Розділ I. Фінансові результати			
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	Обороти за дебетом субрахунків 701, 702 і 703 з кредитом 791 мінус оборот за кредитом субрахунка 704 з дебетом 791	чистий дохід від реалізації відтворюють з вирахуванням: - знижок, що були надані; — суми проданих у минулому товарів, які були повернуті; - непрямих податків; - різних податків і зборів, що виплачують з обороту.

Джерело: складено автором на основі бухгалтерської звітності підприємства

Отже, стан організації обліку доходів від основної діяльності підприємства залежить від правильного і повного документального оформлення, а також своєчасного відображення в реєстрах обліку доходів та

результатів діяльності, вчасного отримання інформації про доходи, яка буде найбільш вірогідною. Процес документування є однією з найскладніших та найважливіших ділянок обліку доходів від реалізації. Від нього залежить визнання доходів та їх відображення у звітності. АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» у своїй діяльності поряд з журнальною формою ведення обліку використовує автоматизовану, що дозволяє прискорити обробку облікової інформації, а також правильно та точно здійснити облік доходів від основної діяльності і відобразити фінансовий результат підприємства.

2.3. Напрямки удосконалення обліку доходів підприємства в умовах використання інформаційних систем і технологій

Результати проведеного дослідження свідчать, що система бухгалтерського обліку доходів підприємства у повній мірі відповідає вимогам нормативно-правових актів. Однак, на підприємстві відсутня повна автоматизація обліку. Як заходи щодо вдосконалення обліку АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» автор пропонує оновити програму автоматизованого обліку 1С до останньої версії (з 8.2 до 8.3) (рис.2.5).

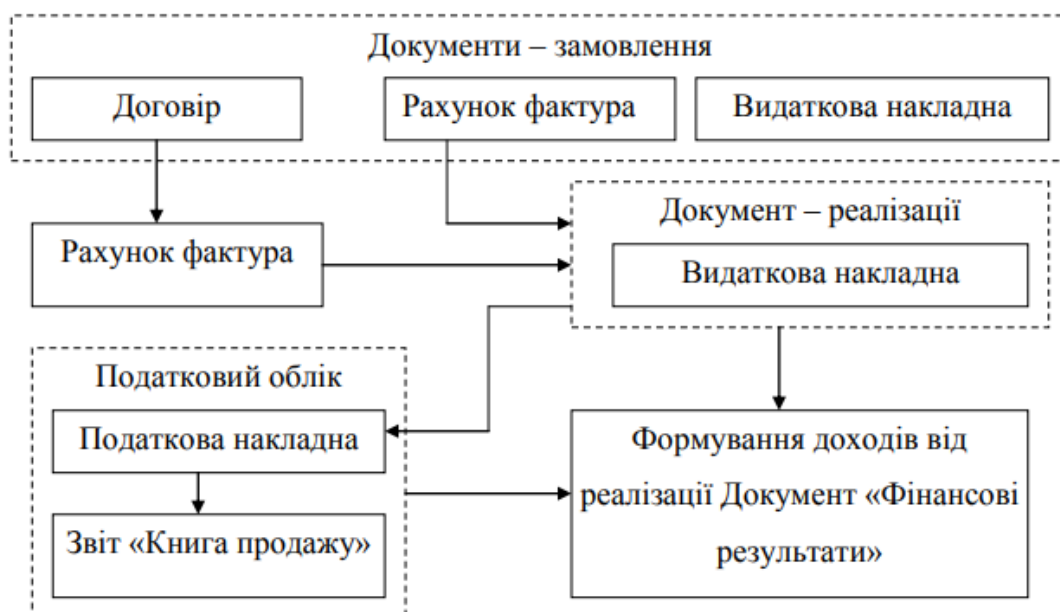

Рис.2.5. Схема операцій з обліку доходів в «1С: Бухгалтерія 8.3»

Джерело: побудовано автором

Найголовнішою перевагою 1С: Підприємство 8.3 є дуже гнучке налаштування. Система програм дозволяє виконувати різноманітні завдання обліку та управління процесом на підприємстві незалежно від їхнього профілю работ. Керівник підприємства та головний бухгалтер АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» можуть вибрати рішення, яке найкраще відповідатиме повсякденним потребам підприємства і надалі модернізуватиметься у разі зростання підприємства, а також розширення завдань автоматизації системи.

Істотною перевагою програми 1С: Підприємство 8.3 є оновлений зовнішній вигляд. Сучасний інтерфейс, наочний та інтуїтивно зрозумілий для користувача, всі розділи якого знаходяться «перед очима», дозволяє швидко освоїти роботу з рішеннями. Перевага програм 1С перед іншими програмами – простота роботи користувачів і як важлива складова цього – швидкий доступ до всіх розділів програми з початкової сторінки. Це дозволяє бути в курсі найбільш важливої інформації: новини, завдання, основні показники діяльності самого співробітника чи підприємства загалом.

1С 8.3 дозволяє налаштовувати початкову сторінку під конкретного користувача, додавати розділи, що цікавлять. Для переходу до налаштування розділів на початковій сторінці використовується кнопка «Налаштування». Доступ до розділу «Завдання» здійснюється з головної сторінки. Список завдань містить відомості про терміни подання звітів, сплати податків тощо. Реєстр завдань формується автоматично, що допомагає контролювати терміни здачі звітності, сплати податків, розрахунку та виплати заробітної плати та багато іншого.

Ще однією особливістю 1С 8.3 є можливість налаштовувати під себе зовнішній вигляд програми. Раніше це було можливе лише зі зміною конфігурації, зараз програма дозволяє користувачеві зробити це самостійно, не вдаючись до допомоги програмістів. Налаштувати можна склад полів у довідниках, документах, додати та прибрати необхідні розділи. Застосувати цю можливість можна, натиснувши кнопку «Ще», далі вибираємо «Змінити форму». Можна додати або видалити елементи форми, а також змінити їх

властивості.

Завдяки доступу до світової мережі програма автоматично заповнює реквізити контрагентів за ППН та здійснює перевірку контрагентів, що виключає помилки та скорочує рутинні операції. Також нова версія 1С має кнопку «Досьє», за допомогою якої можна переглянути детальну інформацію про контрагента, щоб оцінити його надійність. 1С: Підприємство 8.3 дозволяє обмінюватися електронними платіжними документами з банком прямо із програми, не встановлюючи додаткове програмне забезпечення.

Також до переваг та особливостей версії 3.0 можна віднести автоматичне оновлення конфігурації та платформи. 1С 8.3 пропонує дуже зручний сервіс - завантаження документів з Excel. Це можуть бути вхідні документи від постачальників, акти чи накладні у форматі Excel, зводячи до мінімуму помилки під час ручного введення документа. 1С 8.3 дозволяє завантажувати з Excel номенклатуру та ціни, а також вивантажувати назад. Ця функція дуже корисна для підприємства АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської». У програмі можуть бути збережені та приєднані до конкретного документа будь-які файли, скановані копії документів, фотографії та ін. Для цього в формі документа скористаємося кнопкою «Приєднані файли». Програма запропонує додати документ із файлу.

Таким чином, у програмі можна зберігати файли у безпосередній прив'язці до документа, що дуже зручно. За потреби їх можна роздрукувати або надіслати контрагенту.

Можливість розділення прав доступу користувачів до інформації також є гідністю платформи версії 8.3. Наприклад, стоїть завдання закрити доступ до розділів «Заробітна плата», «Банк» та «Каса» для всіх співробітників, окрім директора та головного бухгалтера. Зручне адміністрування 1С 8.3 дозволяє це зробити.

Програма дозволяє максимально гнучко налаштовувати доступ користувачів до документів та іншої інформації. У програмі «1С: Підприємство 8.3. Бухгалтерія» забезпечено роздільний облік доходів та

витрат на діяльність. Облік доходів і витрат за видами діяльності, що оподатковуються та підлягають переказу на сплату єдиного податку на поставлений дохід, у програмі «1С: Підприємство 8.3. Бухгалтерія» ведеться на окремих субрахунках (рис.2.6). Ця програма має можливість автоматичного формування книги обліку доходів та витрат на базі введених документів та ручних записів. Також програма надає можливість ручного та автоматичного введення проводок. Усі проводки заносяться до журналу операцій. Під час перегляду проводок у журналі операцій їх можна обмежити довільним часовим інтервалом, групувати та шукати за різними параметрами проводок.

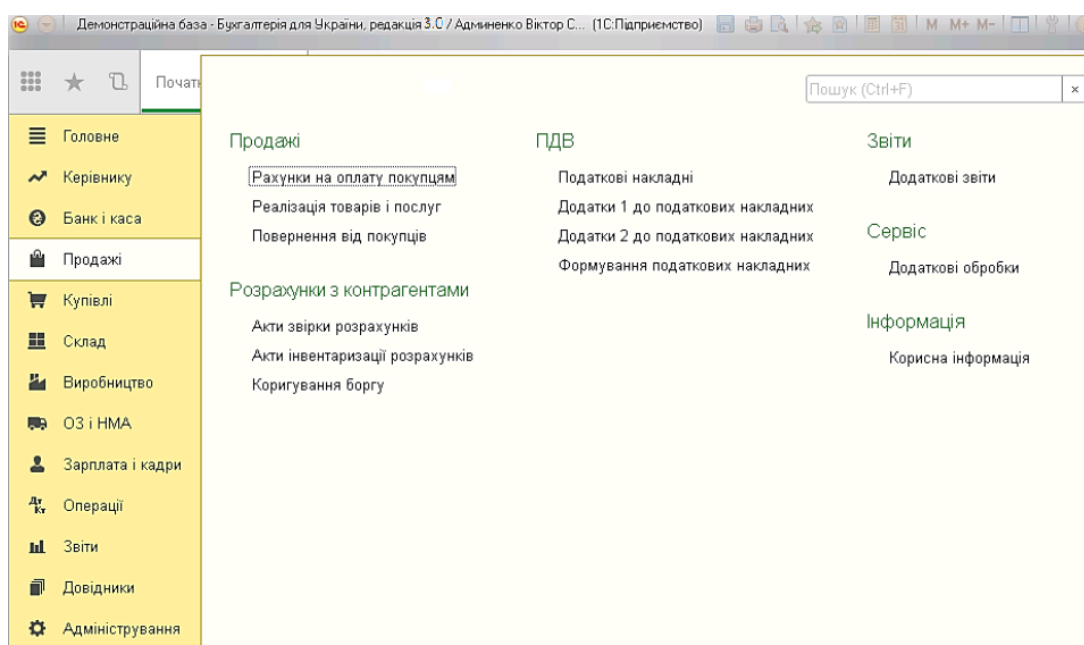

Рис.2.6. Можливості функції обліку доходів від реалізації продукції у «1С: Підприємство 8.3»

Джерело: побудовано автором на основі програми «1С: Підприємство 8.3».

Крім журналу операцій програма підтримує кілька списків довідкової інформації (довідників): план рахунків; список видів об'єктів аналітичного обліку; списки об'єктів аналітичного обліку; констант і т.д. (рис.3).

На підставі введених проводок може бути виконано розрахунок підсумків. Підсумки можуть виводитися за квартал, рік, місяць та за будь-який період, обмежений двома датами. Розрахунок підсумків може виконуватися на

запит і одночасно з введенням проводок (в останньому випадку не потрібен перерахунок).

Після розрахунку підсумків програма формує різні відомості: зведені проводки; оборотно-сальдову відомість; оборотно-сальдову відомість з об'єктів аналітичного обліку; картка рахунку; картка рахунку за одним об'єктом аналітичного обліку; аналіз рахунку (аналог головної книги); аналіз рахунку за датами; аналіз рахунку щодо об'єктів аналітичного обліку; аналіз об'єкта аналітичного обліку за всіма рахунками; картка об'єкта аналітичного обліку за всіма рахунками; журнальний ордер.

У програмі існує режим формування довільних звітів, що дозволяє деякою бухгалтерською мовою описати форму та зміст звіту, включаючи до нього залишки та обороти за рахунками та об'єктам аналітичного обліку. За допомогою цього режиму реалізовано звіти, що подаються до податкових органів, крім того, даний режим використовується для створення внутрішніх звітів для аналізу фінансової діяльності організації у довільній формі (рис.2.7).

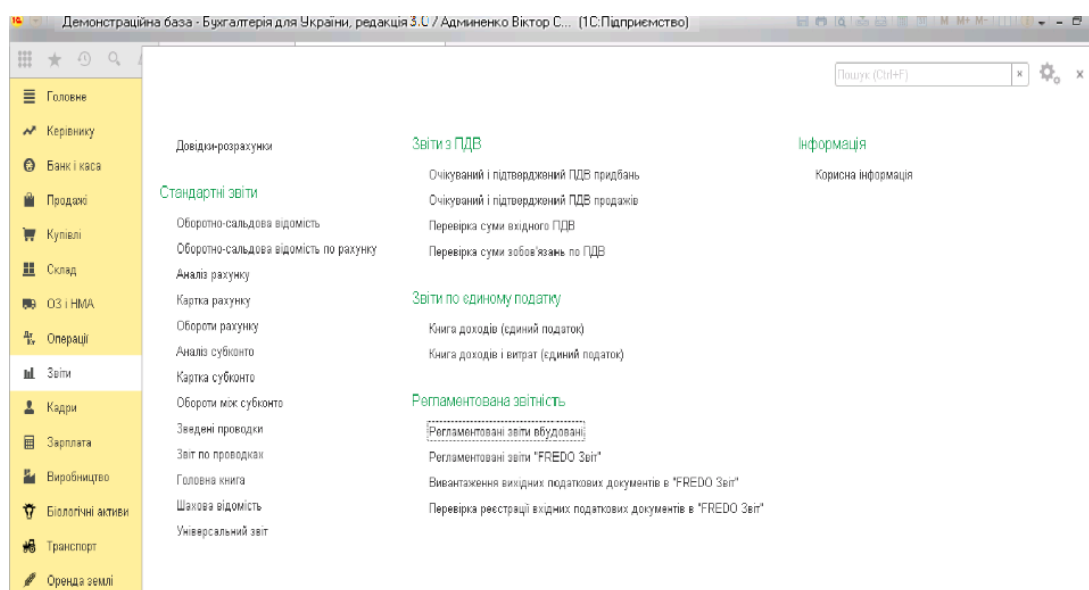

Рис.2.7. Можливості функції складання звітів у «1С: Підприємство 8.3»

Джерело: побудовано автором на основі програми «1С: Підприємство 8.3».

Крім того, програма має функції збереження резервної копії інформації та режим збереження в архіві текстових документів. Виділяються функціональні підсистеми управління підприємством: бухгалтерський облік ведеться за дільницями: основні засоби та нематеріальні активи, матеріали, кошти, розрахунки з дебіторами та кредиторами; облік зарплати; кадровий облік ведеться працівниками відділу кадрів; складський облік товарно-матеріальних цінностей ведеться на складі.

В новій версії програми «1С: Підприємство 8.3» з'явилася панель функцій, вона розташована під головним меню і складається із закладок: Підприємство, Банк, Каса, Покупка тощо.

Змінився список пунктів головного меню. Кожен пункт меню став призначений для певної ділянки роботи. Наприклад, у меню «1С:Бухгалтерія 8» з'явилися пункти: Банк, Каса, Купівля, Продаж, Склад, Виробництво, ОС.

Програма підтримувала роботу у двох режимах: «окремі вікна» та «закладки». Кожен документ або довідник відкривався в окремому вікні, як у «сімці», або в закладках, як у сучасному браузері.

Досліджуваному підприємству варто перейти на нову версію програми «1С: Підприємство 8.3», адже вона дає можливість:

- вести бухгалтерський облік, виробничий облік, фінансовий облік, складський облік, управляти взаємовідносинами з клієнтами;
- зберігати та друкувати ділові документи у програмі за шаблонами: акти, договори, рахунки, довіреності, товарні накладні, тощо. А також дозволяє надсилати їх по email, в чаті або в посиланнях в sms;
- накопичити корисну інформацію про клієнтів, розділити клієнтську базу на сегменти, реєструвати взаємодії з ними, проводити масові розсилки;
- керувати фінансовим станом підприємства за допомогою складання різного роду фінансових бюджетів, звітів, планів і контролю їх виконання;
- складати квартальні та річні звіти, план продажів, розподілити план між співробітниками, стежити за навантаженням на менеджерів і аналізувати продажі [22, с. 82].

Таким чином, перехід до версії 1С 8.3 дозволить підвищити рівень автоматизації, швидкість та зручність користування програмою співробітниками АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської», що, у свою чергу, дозволяє скоротити час на звикання до програми та обробку даних, а отже, підвищить ефективність робочого часу працівників підприємства.

Висновки до розділу 2

Дослідивши діючу практику обліку доходів в АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» можна зробити наступні висновки:

1) Облікова політика досліджуваного підприємства визначає сукупність методів ведення бухгалтерського (фінансового) обліку у товаристві, а саме: первинне спостереження (інвентаризація, документація), вартісний вимір (калькулювання та оцінка), поточне угруповання (подвійний запис та рахунки) та підсумкове узагальнення (звітність та баланс) фактів господарської діяльності підприємства, регламентованих українським законодавством.

2) Згідно з наказом про облікову політику дохід визнається і оцінюється відповідно до вимог НП(С)БО 15 «Дохід». Дохід вимірюється за справедливою вартістю отриманої винагороди або тій, що підлягає до отримання. У більшості випадків відшкодування надається у формі коштів або еквівалентів коштів, а сумою доходу є одержана або підлягаюча одержанню сума коштів або еквівалентів грошових коштів. До доходу включаються лише валові надходження економічних вигод, отримані та ті, що підлягають отриманню від імені самого суб'єкта. З доходу виключаються всі суми, отримані на користь третіх сторін, такі як акцизи, податки на додану вартість. При роботі за агентськими угодами до доходу включаються лише суми комісійних винагород. Суми, отримані від імені принципала, є доходом суб'єкта.

3) Доходи на підприємстві оформляються за допомогою таких первинних документів як: договір купівлі-продажу, договір постачання

продукції, банківські документи, що підтверджують перерахування коштів постачальнику, рахунки-фактури, накладні на відвантажену продукцію. На основі первинних документів заповнюється книга обліку доходів та витрат у якій відображають усі господарські операції за звітний період.

4) Аналітичний облік доходів від реалізації ведуть за видами (групами) продукції, регіонами збуту та іншими напрямками, які визначають на підприємстві. Для того, щоб підсумувати всю інформацію про доходи від основної діяльності підприємство використовує рахунок 70 «Доходи від реалізації» у нерозривному зв'язку з відповідними рахунками витрат 8 і 9 класу.

5) Для вдосконалення обліку в цілому, зокрема доходів, на підприємстві пропонується оновити програму автоматизованого обліку 1С до останньої версії «1С: Підприємство 8.3». Такий захід дозволить підвищити рівень автоматизації, швидкість та зручність користування програмою співробітниками АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської», що, у свою чергу, дозволяє скоротити час на звикання до програми та обробку даних, а отже, підвищить ефективність робочого часу працівників підприємства.

6) У програмі «1С: Підприємство 8.3. Бухгалтерія» забезпечено роздільний облік доходів та витрат на діяльність. Облік доходів і витрат за видами діяльності, що оподатковуються та підлягають переказу на сплату єдиного податку на поставлений дохід, у програмі «1С: Підприємство 8.3. Бухгалтерія» ведеться на окремих субрахунках. Програма надає можливість ручного та автоматичного введення проводок. Усі проводки заносяться до журналу операцій. Під час перегляду проводок у журналі операцій їх можна обмежити довільним часовим інтервалом, групувати та шукати за різними параметрами проводок.

РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬ І АНАЛІЗ ДОХОДІВ АТ «ЗЗБК СВ.КОВАЛЬСЬКОЇ»

3.1. Аналіз доходів та їх вплив на рентабельність діяльності підприємства

Аналіз доходів займає важливе місце у економічній роботі підприємства.

Основна мета аналізу доходів підприємства - це пошук резервів для їх збільшення та досягнення на основі цього оптимального співвідношення з фінансовими результатами [3].

Для аналізу доходів використовуються дані звіту про фінансові результати АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» за 2020 – 2022 рр. (додаток Г).

Аналіз структури доходів – представляє собою визначення частки окремих видів доходів у загальній величині доходів. Аналіз динаміки доходів – це розрахунок темпів зростання або приросту всіх доходів та окремих їх видів, зокрема чистого доходу [7].

У табл.3.1 наведено аналіз структури доходів досліджуваної організації.

Таблиця 3.1

Структура доходів АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської»

№ з/п	Показник	2020 р.		2021 р.		2022 р.	
		Сума, тис.грн	Питома вага, %	Сума, тис.грн	Питома вага, %	Сума, тис.грн	Питома вага, %
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1839429	78,92	3168616	87,15	704028	41,00
2	Інші операційні доходи	436544	18,73	467111	12,84	1012571	58,97
3	Інші фінансові доходи	54305	2,33	191	0,01	29	0,00
4	Інші доходи	363	0,02	44	0,00	599	0,03
5	Всього	2330641	100	3635962	100	1717227	100

Джерело: розраховано автором на основі додатку Г.

За даними табл.3.1 видно, що доходи АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» в основному поповнюються за рахунок реалізації та інших операційних доходів.

Інші статті доходів займають загальному обсязі доходів підприємства дуже незначну частку.

Зміни структури доходів АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» у 2020-2022 рр. представлені на рисунку 3.1.

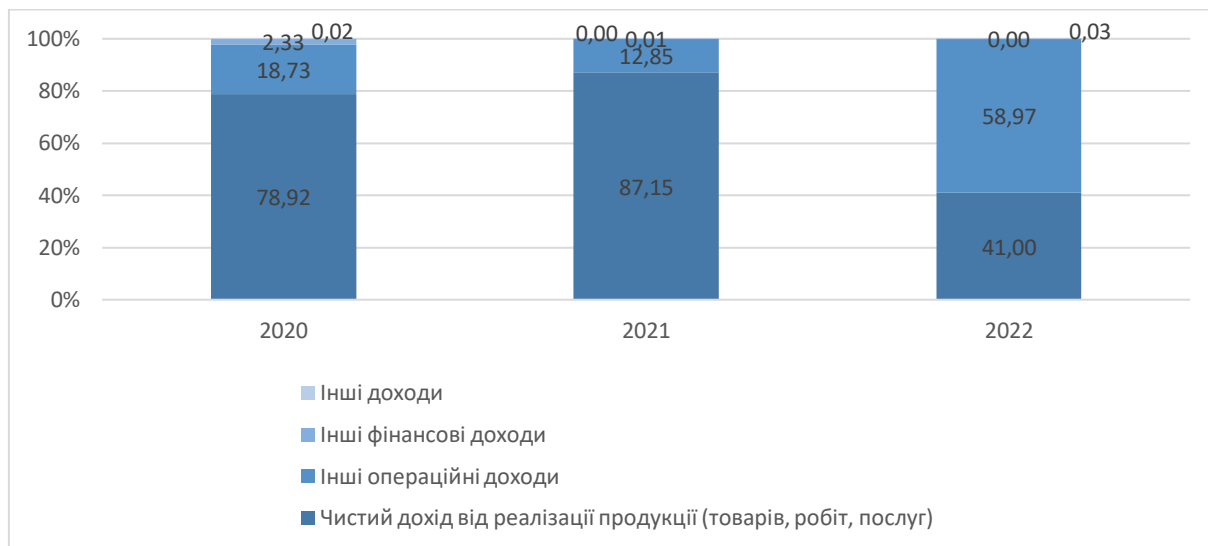

Рис.3.1. Структура доходів АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» за 2020-2022 рр.

Джерело: побудовано автором на основі даних звітності підприємства

У табл.3.2 наведено аналіз динаміки доходів АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської»

Таблиця 3.2

Динаміка доходів АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської»

№ з/п	Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2021р до 2020р		Відхилення 2022р до 2021р	
					абс., +,-	відн., %	абс., +,-	відн., %
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1839429	3168616	704028	1329187	72,26	-2464588	-77,78
2	Інші операційні доходи	436544	467111	1012571	30567	7,00	545460	116,77
3	Інші фінансові доходи	54305	191	29	-54114	-99,65	-162	-84,81
4	Інші доходи	363	44	599	-319	-87,88	555	1261,36
5	Всього	2330641	3635962	1717227	1305321	56,01	-1918735	-52,77

Джерело: розраховано автором на основі додатку Г

За даними табл.3.2 видно, що у 2021 році доходи АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» виросли щодо 2021 року на 56,01% за рахунок зростання величини чистого доходу від реалізації продукції та інших операційних доходів. У 2022 році порівняно з 2021 роком величина доходів зменшилася на 52,77% за рахунок зменшення величини чистого доходу від реалізації продукції. Така ситуація спричинена агресією з боку Російської Федерації.

Величина доходів АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» за три аналізовані роки зменшилася на 613414 тис.грн. або на 26,32%.

Динаміку доходів АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» представлено на рисунку 3.2.

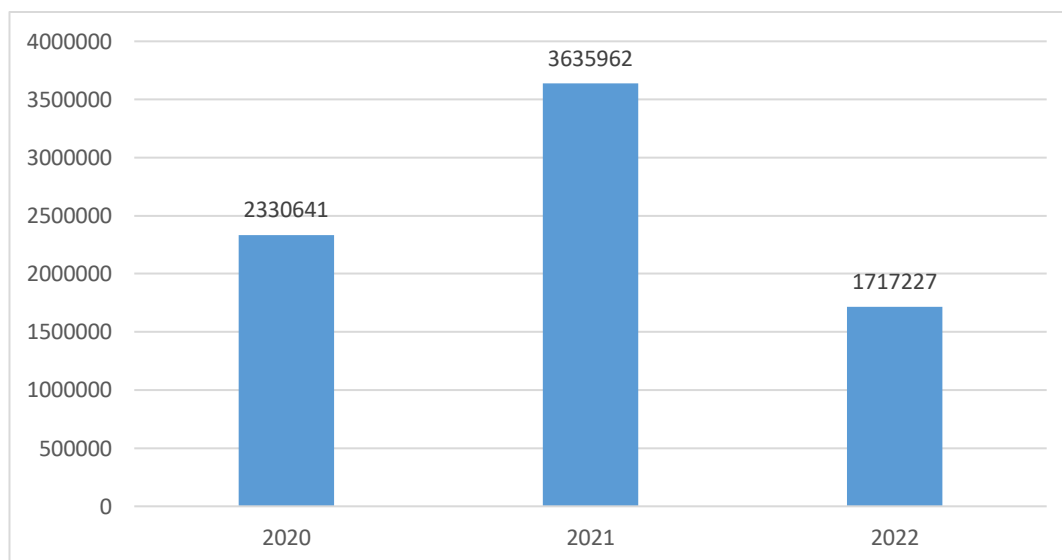

Рис.3.2. Динаміка доходів АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської»

Джерело: побудовано автором на основі даних звітності підприємства.

На рисунку 3.2 видно, що максимальний дохід АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» отримало у 2021 році, він склав 3635962 тис.грн. Найменший дохід було отримано 2022 року (1717227 тис.грн.).

Далі проведемо аналіз ефективності використання доходу (табл.3.3).

Таблиця 3.3

Аналіз ефективності використання доходу
АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» за 2020-2022 рр.

Назва показника	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Темп приросту, %	
				2021р до 2020р	2022р до 2021р
Коефіцієнт обороту активів (ефективність використання активів)	0,553	1,037	0,272	87,5011	-73,737
Ефективність продажів	0,069	0,039	-0,002	-43,011	-105,76

Джерело: розраховано автором на основі додатків В, Г

Коефіцієнт обороту активів – це показник, який відображає ефективність використання активів. Використовується для аналізу того, щоб визначити наскільки ефективно підприємство керує своїми активами, чи є загальна кількість активів у балансі фірми достатньою, великою або малою по відношенню до поточних або прогнозованих обсягів продажу [19]. За результатами аналізу видно, що коефіцієнт у 2021р. збільшився майже у 2 рази, а у 2022р. – зменшився на 73,74%. Зниження відбулося внаслідок недостатніх інвестицій у активи. Це явище супроводжується зниженням обсягів продажу, що зменшує вільний грошовий потік.

Ефективність продажів - показник прибутковості, розрахований із застосуванням валового доходу. Знаючи його, можна зрозуміти, яку вигоду отримала компанія, продавши виготовлену продукцію або надавши послуги [34]. З таблиці видно, що цей показник зменшується протягом усього досліджуваного періоду: з 2020 до 2022 року він знизився на 103,28%. Важливо, що немає нормативних значень показника ефективності продажів, оскільки він сильно залежить від галузевої спеціалізації конкретної компанії.

Таким чином, можна зробити висновок, що АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» на сьогоднішній день недостатньо повно використовує наявні виробничі потужності. Неповне використання виробничої потужності призводить до зниження обсягу випуску продукції, зростання її собівартості, оскільки на одиницю продукції припадає більше постійних витрат.

Доходи підприємства є вихідною фінансовою базою комерційного розрахунку, оскільки є основою формування прибутку підприємства, який є, у свою чергу, кінцевою метою та рушійним мотивом розвитку підприємства, джерелом формування його власних фінансових ресурсів [44].

За допомогою прибутку можна оцінити рівень ефективності роботи підприємства – розрахувати показники рентабельності. Рентабельність - це відносний показник економічної ефективності. Рентабельність комплексно відображає рівень ефективності використання матеріальних, трудових та грошових ресурсів, а також природних багатств. Також рентабельність є основним показником успішності роботи будь-якої компанії [41]. Аналіз показників формування та розподілу прибутку підприємства представлено у табл.3.4.

Таблиця 3.4

**Показники формування чистого прибутку АТ «ЗЗБК ім.
С.Ковальської» за 2020-2022 рр.**

Назва показника	Значення показника, тис.грн			Абсолютне відхилення, +,-	
	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2021р до 2020р	2022р до 2021р
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1839429	3168616	704028	1329187	-2464588
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1712189	3043704	705627	1331515	-2338077
Валовий прибуток	127240	124912	-1599	-2328	-126511
Інші операційні доходи	436544	467111	1012571	30567	545460
Адміністративні витрати	95924	103555	49322	7631	-54233
Витрати на збут	229351	181828	64504	-47523	-117324
Інші операційні витрати	280957	269529	1329741	-11428	1060212
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	-42448	37111	-432595	79559	-469706
Інші фінансові доходи	54305	191	29	-54114	-162
Інші доходи	363	44	599	-319	555
Фінансові витрати	103751	121175	133675	17424	12500
Інші витрати	380	9	30	-371	21
Прибуток (збиток) до оподаткування	-91911	-83838	-565672	8073	-481834
Витрати (дохід) з податку на прибуток			28023	0	28023
Чистий прибуток (збиток)	-91911	-83838	-537649	8073	-453811

Джерело: розраховано автором на основі додатку Г.

З даних табл.3.4 видно, що основна діяльність АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» протягом усього аналізованого періоду - збиткова.

Далі необхідно провести аналіз зміни рентабельності АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської». Дані розрахунків представлені у табл.3.5.

Таблиця 3.5

**Показники рентабельності для АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської»
за 2020-2022 рр.**

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2021р. до 2020р.		Відхилення 2022р. до 2021р.	
				абс., +,-	відн., %	абс., +,-	відн., %
Рентабельність продажів	-5,00	-2,65	-76,37	2,35	-47,05	-73,72	2786,27
Рентабельність виробництва, %	-5,37	-2,75	-76,19	2,61	-48,69	-73,44	2666,21
Валова рентабельність	6,92	3,94	-0,23	-2,98	-43,01	-4,17	-105,76
Рентабельність фінансово-господарської діяльності	-3,79	-2,25	-23,55	1,54	-40,59	-21,30	944,94

Джерело: розраховано автором на основі додатків В, Г.

З даних табл.3.5 видно, що показники рентабельності протягом усього аналізованого періоду знижуються. Рентабельність виробництва за 2020-2021 роки. зросла на 2,61%, за 2021-2022 рр. скоротилася на 73,44%, що відображає результативність використання майна підприємства. У 2022 р. з кожної гривні проданої продукції підприємство отримало збиток у розмірі 76,37 грн. Основною причиною падіння рентабельності продажів є збільшення собівартості виробленої продукції, що продається. У цій ситуації компанії необхідно акцентувати власні зусилля на підвищення ефективності управління витратами.

Показник валової рентабельності говорить про те, що у 2020 році кожен 6,92 грн. валового прибутку припадало на одну гривню чистого доходу від реалізації продукції підприємства, а у 2022 році кожна гривня чистого доходу приносила 0,23 грн. валового збитку.

Коефіцієнт фінансово-господарської діяльності показує, скільки прибутку одержано від господарської діяльності з 1 грн. загальних витрат. З

таблиці видно, що за аналізований період підприємство було збитковим.

Показники рентабельності характеризують ефективність роботи організації в цілому, дохідність різних напрямків діяльності (виробничої, підприємницької, інвестиційної), окупність витрат і т.д. Вони повніше, ніж прибуток, відбивають остаточні результати господарювання, тому що їхня величина показує співвідношення ефекту з наявними чи використаними ресурсами. Їх використовують для оцінки діяльності організації та як інструмент у інвестиційної політики та ціноутворення [36]. В аналізованому періоді показники рентабельності мають тенденцію до зниження. Отже, можна зробити висновок про те, що на підприємстві збільшилися витрати.

Таким чином, можна сказати, що АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» станом на 2022 р. є недостатньо рентабельним, що свідчить про недостатньо високий рівень прибутковості виробничої діяльності цього підприємства.

3.2. Контроль за доходами на підприємстві та шляхи його вдосконалення

Система внутрішнього контролю призначена забезпечити ефективність процедур внутрішнього контролю у повсякденній діяльності керівництва та працівників юридичної особи [42]. Метою перевірки доходів організації є підтвердження достовірності сум доходів за їх видами у бухгалтерському та податковому обліку. Для перевірки та підтвердження правильності річних звітів АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» було залучено професійного аудитора, не пов'язаного майновими інтересами з товариством.

Перевірка проводилась на підставі даних: бухгалтерської звітності; документу про облікову політику; оборотно-сальдових відомостей; реєстрів бухгалтерського обліку за рахунками 70 «Доходи від реалізації», 74 «Інші доходи»; книги покупок та книги продажів. Також перевіряльниками використовувалася зовнішня інформація, до якої належать: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [39]; план рахунків бухгалтерського обліку фінансово-господарської діяльності

організації [37] та Інструкція щодо його застосування [12]; НП(С)БО 15 «Дохід» [30].

При перевірці доходів для цілей бухгалтерського обліку було проведено:

1) перевірка оформлення первинних документів з обліку доходів від традиційних видів діяльності;

2) перевірка правильності визначення та відображення в обліку чистого доходу від продажу товарів, продукції, робіт, послуг.

При перевірці інших доходів ревізійна група:

1) встановила види інших доходів за підсумками звітного року;

2) перевірила правильність їхнього віднесення до інших;

3) встановила контрагентів за договорами, предмети договорів та суми;

4) проаналізувала договори з контрагентами на відповідність нормативним документам України;

5) перевірили відображення в обліку та звітності інших доходів.

При перевірці доходів для цілей оподаткування було проведено перевірку правильності їх віднесення розділу III Податкового Кодексу України [38].

Під час перевірки доходів для отримання підтверджуючих доказів перевіряльниками виконувались такі процедури визначення суттєвості інформації:

1) інспектування – перевірялися облікові записи, документи, договори;

2) запит – запитувалась інформація у контрагентів щодо підтвердження предмета та сум договорів. Відповіді на запити служили підтвердженням підтверджуючих доказів;

3) підтвердження – відповіді контрагентів на запит про предмети та суми договорів у вигляді акта взаєморозрахунків;

4) перерахунок – перевірялася точність арифметичних розрахунків у первинних документах та бухгалтерських записах;

5) аналітичні процедури - аналізувалась та оцінювалась отримана інформація, досліджувалися найважливіші фінансові та економічні показники

АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» для виявлення неправильно відображених у бухгалтерському обліку господарської операцій та причин таких помилок та спотворень. Ревізійну групу було ознайомлено з обліковою політикою організації, яка розкривала всі питання, необхідні зацікавленим користувачам для ознайомлення з нею. Облікова політика відповідає Методичним рекомендаціям щодо облікової політики підприємства [23]. На даному етапі контрольної перевірки також було досліджено систему внутрішнього контролю [24].

У табл.3.6 узагальнено результати оцінки системи внутрішнього контролю за доходами підприємства.

Таблиця 3.6

**Результати оцінки системи внутрішнього контролю за доходами
у АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської»**

Показники	Оцінка надійності, %	Надійність	Висновок	Недоліки
Контрольне середовище	95	Висока	Контрольне середовище оцінюється як надійне	Наявність відділу внутрішнього контролю, але не повна відповідність їх цілей, завдань, структури масштабам підприємства
Система обліку	88,3	Середня	Система обліку оцінюється як не досить надійна	Мають місце окремі випадки невчасного відображення в обліку фактів господарського життя
Контрольні процедури	80	Середня	Контрольні процедури є не досить надійними	Нерегулярні перевірки первинних облікових документів щодо правильності оформлення та своєчасності відображення Відсутність документального оформлення контрольних процедур

Джерело: розраховано автором на основі додатку Ж.

Результати оцінки контрольного середовища та системи бухгалтерського обліку доходів дозволили зробити висновки про досить високий рівень їхньої надійності на підприємстві. Водночас рівень надійності контрольних процедур оцінюється як середній. Як недоліки внутрішнього

контролю на підприємстві виявлено:

- випадки несвоєчасного відображення в обліку фактів господарського життя;
- нерегулярні перевірки первинних облікових документів;
- відсутність документального оформлення контрольних процедур.

Оцінка контрольного ризику оцінюється у табл.3.7.

Таблиця 3.7

**Кількісна та якісна оцінка контрольного ризику
у АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської»**

Показники	Оцінка надійності, %	Фактична надійність системи внутрішнього контролю, %	Якісна оцінка контрольного ризику
Контрольне середовище	95	5	Низький
Система обліку	88,3	11,7	Низький
Контрольні процедури	80	20	Середній
Контрольний ризик, %	$(5+11,7+20)/3=12,2$		

Джерело: розраховано автором на основі додатку Ж.

Рівень ризику при аудиті операцій з формування та обліку доходів для підприємства становить 12,2%.

Відповідно до рекомендацій, викладених у листі Мінфіну України «Щодо суттєвості у бухгалтерському обліку і звітності» [48] аудитор встановлює рівень суттєвості для кожного з базових показників або обчислює єдиний рівень суттєвості для всіх показників, вибраних як базові. Рівень суттєвості базових показників щодо аудиту розрахований у табл.3.8.

Відсоткове відхилення складе:

- мінімального значення:

$$\frac{-56567}{-4791,5} \times 100 - 100 = 1080,58\% - \text{значення відхиляється}$$

- максимальне значення:

$$\frac{45757,4}{-4791,5} \times 100 - 100 = 1054,97\% - \text{значення відхиляється}$$

Таблиця 3.8

**Рівень суттєвості базових показників під час проведення
аудиту доходів у АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської»**

Базовий показник	Сума показника за даними фінансової звітності, тис. грн.	Рівень суттєвості, %	Рівень суттєвості, тис.грн
Прибуток від операційної діяльності	-565672	10	-56567,2
Валюта Балансу	2287869	2	45757,4
Чистий дохід	704028	2	14080,6
Сума власного капіталу	-448733	5	-22437
Середнє значення			-4791,5

Джерело: розраховано автором на основі додатків В, Г.

Так як допустимий рівень відхилень дорівнює 50%, а вийшли відхилення набагато більше 50%, то максимальні та мінімальні значення відкидаються та визначається нове значення рівня суттєвості: $(14080,5 - 22437) / 2 = -4178,05$ тис.грн.

Загальний рівень суттєвості становить -4178,05 тис.грн. Це значення округляємо до цілого значення, виходить -4500 тис.грн. Відмінність між значенням рівня суттєвості до та після округлення складає: $(-4500 + 4178,05) / -4178,05 \cdot 100\% = 7,7\%$, що знаходиться в межах 20%. З урахуванням округлень до цілого числа рівень суттєвості при аудиті операцій із витратами приймається лише на рівні 7,7%.

Після того, як розраховані суттєві суми спотворень відповідно було складено загальний план перевірки (додаток З) у якому описані передбачувані обсяг та порядок проведення контрольної перевірки. На основі складеного плану було розроблено програму перевірки (додаток К), що є переліком підтверджуючих процедур, необхідні виконання плану перевірки.

Потім було сформовано робочу групу для проведення перевірки за 2022 рік. На робочому етапі контрольної перевірки було отримано докази, тобто інформація, отримана контролером при проведенні перевірки, та результат аналізу зазначеної інформації, яких ґрунтується думка.

Для перевірки правильності оформлення первинних документів обліку доходів від звичайних видів діяльності було складено робочий документ (табл.3.9).

Таблиця 3.9

Перевірка оформлення первинних документів з обліку доходів та витрат від традиційних видів діяльності

№ з/п	Найменування документа, що перевіряється	Дата (період) складання документа	№ документа	Зміст господарської операції	Висновок про відсутність чи характер порушень
1	Акт здачі-приймання виконаних робіт (наданих послуг)	11.03.2022	№30	Отримано послуги операторів зв'язку	Порушень не встановлено
2	Акт здачі-приймання виконаних робіт (наданих послуг)	09.06.2022	№1000694	Надано послуги з різання будівельних блоків	Порушено Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV
3	Товарна накладна	23.08.2022	№1000185	Оприбутковані матеріали	Порушень не встановлено
4	Товарна накладна	27.11.2022	№1203022	Відвантажено бетонну суміш БСГ В7,5 Р1 F50.	Порушень не встановлено

Джерело: складено автором на основі бухгалтерських документів підприємства.

За результатами цієї перевірки виявлено, що в акті здачі-приймання виконаних робіт (наданих послуг) від 09.06.22 року № 1000694 відсутній підпис особи, відповідальної за вчинення господарської операції, що порушує Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [39]. Рекомендується надіслати цей документ контрагенту для отримання підпису. Інші первинні документи оформлені відповідно до законодавства, містять необхідні реквізити, зміст господарських операцій, вимірники господарських операцій у натуральному та грошовому вираженні, найменування посад осіб, відповідальних за здійснення господарських

операцій та правильність їх оформлення, підписи зазначених осіб, а також печатки.

Далі було проведено перевірку формування чистого доходу АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської». Товариство отримує дохід від продажу товарів, готової продукції, надання послуг. Під час перевірки використовувалася процедура інспектування, було проаналізовано господарські договори, товарні накладні, акти виконаних робіт (наданих послуг), рахунки-фактури, реєстри бухгалтерського обліку, що формують бухгалтерський дохід, звітність. Надходження доходу від продажу здійснюється на рахунку 70 «Доходи від реалізації». Перевірка надходження розрахунків від покупців на рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» відображена в робочому документі 2.1 (табл.3.10).

Таблиця 3.10

**Аналіз рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» за
2022 р.**

тис.грн

№ з/п	Рахунок	Розшифровка операції	З кредиту рахунків до дебету рахунку 36	За дебетом рахунків із кредиту рахунку 36
1		Сальдо на початок періоду	124432	
2	30	Погашення заборгованості покупцями, замовниками	124654	
3	31	Аванси отримані (видані)	4292	452018
4	36	Залік отриманих авансів	3765	380429
5	70	Визнано дохід від продажу	704028	
6		Обороти за період	836739	832447
		Сальдо на кінець періоду	128724	

Джерело: складено автором на основі бухгалтерських документів підприємства.

На рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» є дебетове сальдо у розмірі 128,724 млн грн., що показує утворення дебіторської заборгованості покупців від продажу продукції, товарів, надання послуг.

Далі порівняли дані оборотно-сальдової відомості та звіту про фінансові результати. Порівнянність даних за статтею «Чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг» представлена у робочому документі 3.1 (табл.3.11).

Таблиця 3.11

**Перевірка чистого доходу від реалізації продукції, товарів, робіт,
послуг**

тис.грн

№ з/п	Документ	Чистий прибуток від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, тис.грн
1	Звіт про фінансові результати	704028
2	Оборотно - сальдова відомість за 2022 р.	704028

Джерело: складено автором на основі бухгалтерських документів та звітності підприємства.

Під час перевірки правильності відображення доходу організацією ревізійна група порушень не виявила. Дані оборотно-сальдової відомості відповідають даним звіту про фінансові результати.

Далі було проведено перевірку інших доходів, метою якої було формування думки про правильність обліку інших доходів. При перевірці застосовувався метод інспектування, запит, підтвердження та були проаналізовані договори купівлі-продажу матеріальних цінностей та основних засобів, кредитні договори, реєстри бухгалтерський облік, звітність. Спочатку встановили види інших доходів за підсумками звітного року у робочому документі 6.1 (табл.3.12).

Таблиця 3.12

Види інших доходів за 2022 рік

№ з/п	Найменування показника	Сума, тис.грн
1	Неопераційна курсова різниця	500
2	Інші доходи	99
3	Разом	599

Джерело: складено автором на основі бухгалтерської звітності підприємства.

Наступним етапом було перевірено правильність віднесення доходів до інших відповідно до законодавства. Поршень виявлено не було, зазначені доходи відповідають переліку, встановленому НП(С)БО 15 «Дохід» [30].

Далі було проведено перевірку достовірності даних звітності шляхом співвідношення даних рядків 2240 «Інші доходи» звіту про фінансові результати та даних оборотно – сальдової відомості за рахунком 74 «Інші доходи» (додаток Л). Дані представлені у робочому документі 9.1 (табл.3.13).

Таблиця 3.13

Перевірка інших доходів

№ з/п	Документ	Сума, тис.грн	Примітка
1	Звіт про фінансові результати	599	Поршень не виявлено
2	Оборотно - сальдова відомість за рахунком 74	599	Поршень не виявлено

Джерело: складено автором на основі бухгалтерських регістрів та звітності підприємства.

Дані про суми інших доходів, отриманих підприємством у 2022 році та відображених у оборотно-сальдовій відомості, відповідають даним про суми інших доходів, відображених у звіті про фінансові результати.

Надійно функціонуючу систему внутрішнього контролю можна вважати своєрідною «подушкою безпеки» для життєзабезпечення діяльності підприємства та забезпечення достовірності її бухгалтерського, податкового та фінансового обліку. Пріоритетна мета систематичного вдосконалення, актуалізації системи внутрішнього контролю в цілому, зокрема доходів, полягає у забезпеченні її ефективності, яка досягається шляхом забезпечення збереження активів, досягнення поставленої мети акціонерів. Тому в якості заходів щодо розвитку та покращення системи внутрішнього контролю доходів на АТ «ЗЗБК ім. С. Ковальської» було запропоновано використовуючи горизонтальний та вертикальний методи контролю доходів на підприємстві.

Горизонтальний контроль передбачає дослідження доходів у розрізі їх

видів на рівні підприємства в цілому на основі розроблених планів на рік, з помісячною розбивкою. Вертикальний контроль має забезпечити аналіз, перевірку та регулювання доходів у розрізі їх видів на рівні центрів відповідальності. Для вертикального контролю за кожним працівником має бути закріплений певний підконтрольний об'єкт.

За основу організації та методики здійснення внутрішнього контролю пропонується обрати наступну схему (рис.3.3).

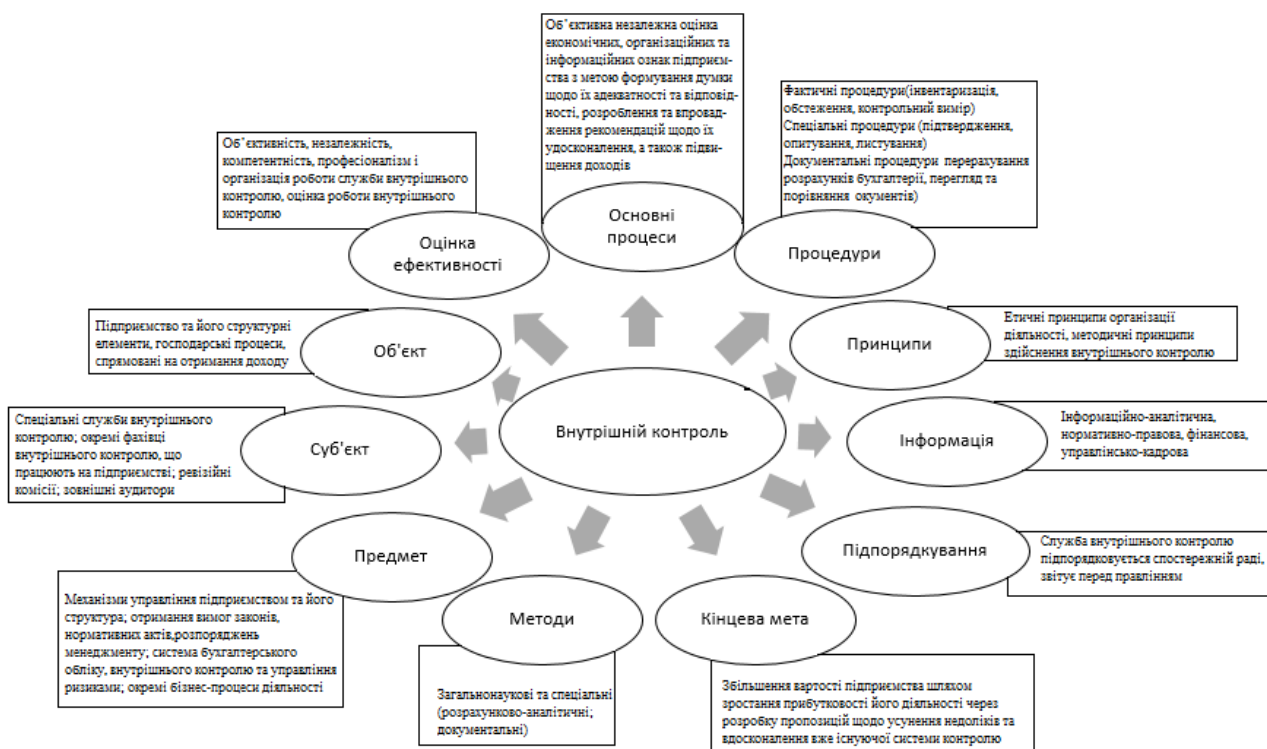

Рис. 3.3. Модель організації та методики здійснення внутрішнього контролю доходів.

Джерело: розроблено автором на основі [18, 42]

Розроблена модель організації та методики аудиту як система взаємопов'язаних елементів (об'єкта, суб'єкта, предмета, методів, кінцевої мети, вертикалі підпорядкування, інформації, принципів та процедур діяльності, основних завдань та оцінки ефективності), покликана забезпечити формування ефективної системи внутрішнього аудиту доходів від основної діяльності та посилити конкурентоспроможність підприємства в умовах економічної кризи.

Також пропонується методичний підхід до організації аудиту доходів від основної діяльності, що розглядається як поетапний процес (визначення періодичності проведення контролю, виявлення кола посадових осіб, розробка Положення про внутрішній контроль доходів, здійснення внутрішнього контролю, підготовка висновків, обговорення результатів з керівництвом компанії та прийняття управлінських рішень на основі проведеного контролю), що сприятиме зниженню непродуктивних втрат та зростанню ефективності діяльності служби внутрішнього аудиту та підприємства загалом.

Висновки до розділу 3

Аналізуючи вищевикладений матеріал, можна зробити наступні висновки:

1) Аналіз структури доходів АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» показує, що майже основну частину доходів у 2020-2021 рр. становить чистий дохід підприємства, а у 2022 рр. - інші операційні доходи, які з кожним роком збільшувалися і, відповідно, збільшувалася їх питома вага у складі доходів.

2) Аналіз динаміки доходів свідчить, що у 2021 році величина доходів АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» виросла щодо 2020 року на 1305321 тис.грн. або на 56,01% за рахунок зростання величини чистого доходу від реалізації продукції та інших операційних доходів. У 2022 році порівняно з 2021 роком величина доходів зменшилася на 1918735 тис.грн. або на 52,77% за рахунок зменшення величини чистого доходу від реалізації продукції. Така ситуація спричинена агресією з боку Російської Федерації.

3) Показники ефективності використання доходу підприємства мають тенденцію до зниження. Однак важливо зазначити, що не існує нормативних значень показника ефективності продажів, оскільки він сильно залежить від галузевої спеціалізації конкретної компанії. За результатами аналізу спостерігається зниження ефективності діяльності організації, оскільки

спостерігається зниження чистого прибутку та показників рентабельності.

4) На основі проведеного контролю доходів на підприємстві зроблено висновок про високу надійність контрольного середовища та системи бухгалтерського обліку та середньому рівні надійності контрольних процедур. Відповідно до розробленої Програми аудит доходів включав експертизу основних елементів облікової політики; аудит порядку формування доходів за звичайними видами діяльності та аудит інших доходів. За результатами контрольної перевірки доходів було сформовано думку про те, що бухгалтерська звітність достовірно відображає рух грошових коштів АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської», станом на 31 грудня 2022 року, відповідно до встановлених правил складання бухгалтерської звітності.

5) Для покращення ситуації з контролем обліку на АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» була запропонована модель організації та методики здійснення внутрішнього контролю доходів. Це дасть можливість сформувати ефективну систему внутрішнього аудиту доходів від основної діяльності та посилити конкурентоспроможність підприємства в умовах економічної кризи.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі було розглянуто стан організації бухгалтерського обліку, аналізу і контролю доходів АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» і вироблені на цій основі висновки та практичні рекомендації щодо його вдосконалення. У ході виконання роботи було досягнуто поставленої мети.

На основі проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

1) Дохід підприємства - це один із основних фінансових показників плану та оцінки господарської діяльності підприємств. За рахунок доходів здійснюються фінансування заходів з науково – технічного та соціально-економічного розвитку підприємств, збільшення фонду оплати праці їхніх працівників. Головна мета управління доходами підприємства - максимізація добробуту власників у поточному та перспективному періоді.

2) Особливості та порядок формування та обліку доходів підприємства визначається на підставі цивільного та податкового, бюджетного законодавства, положень ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», а також НП(С)БО 15 «Дохід». Повний перелік нормативно-правових актів, що регулюють облік і визнання доходів, є широким і тому бухгалтеру необхідно стежити за змінами та доповненнями, щоб облік вівся правильно та не порушувався.

3) У АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» облікова політика сформована на підставі свободи обирати ті чи інші способи ведення бухгалтерського (фінансового) обліку, що надано законодавством України, та визначає сукупність методів ведення бухгалтерського (фінансового) обліку у товаристві, а саме: первинне спостереження (інвентаризація, документація), вартісний вимір (калькулювання та оцінка), поточне утримування (подвійний запис та рахунки) та підсумкове узагальнення (звітність та баланс) фактів господарської діяльності підприємства, регламентованих українським законодавством.

4) Бухгалтерський облік у Товаристві здійснюється бухгалтерією, як самостійним структурним підрозділом, очолюваним головним бухгалтером із застосуванням плану рахунків бухгалтерського обліку. Результати проведеного дослідження свідчать, що система бухгалтерського обліку доходів підприємства у повній мірі відповідає вимогам нормативно-правових актів.

5) В рамках рекомендації, розроблених за результатами виконання роботи та спрямованих на оптимізацію обліку доходів підприємства пропонується оновити програму автоматизованого обліку 1С до останньої версії (з 8.2 до 8.3). Це дозволить підвищити рівень автоматизації, швидкість та зручність користування програмою співробітниками АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської», що, у свою чергу, дозволяє скоротити час на звання до програми та обробку даних, а отже, підвищить ефективність робочого часу працівників підприємства.

6) Результати аналізу структури та динаміки доходів АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» показав, що за три аналізовані роки вони зменшилися. На сьогоднішній день підприємство недостатньо повно використовує наявні виробничі потужності. Неповне використання виробничої потужності призводить до зниження обсягу випуску продукції, зростання її собівартості, оскільки на одиницю продукції припадає більше постійних витрат. Станом на 2022 р. АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» є недостатньо рентабельним, що свідчить про недостатньо високий рівень прибутковості виробничої діяльності цього підприємства.

7) З метою проведення контролю обліку доходів у АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» оцінено систему бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю, складено План та Програма перевірки доходів за 1 квартал 2023 р. Контроль проводився на вибірковій основі і включав: оцінку на основі тестування надійності контрольного середовища, системи бухгалтерського обліку та контрольних процедур; перевірку порядку формування доходів за звичайними видами діяльності та перевірку інших доходів. За результатами

оцінки зроблено висновок про високу надійність контрольного середовища та системи бухгалтерського обліку та середньому рівні надійності контрольні процедури.

8) Основними процедурами, що використовуються при перевірці доходів АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» стали: інспектування, запит, підтвердження, перерахунок та аналітичні процедури. За результатами контрольної перевірки було сформовано думку про те, що бухгалтерська звітність відображає достовірно у всіх суттєвих відносинах фінансове становище АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської», станом на 31 грудня 2022 року, результати її фінансово-господарської діяльності та рух грошових коштів за 2022 рік відповідно до встановлених правил складання бухгалтерської звітності, що виражається в акті перевірки робочої групи. Для більш ефективної діяльності АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської» можна запропонувати модель організації та методики здійснення внутрішнього контролю доходів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрєєва Л.О., Лисак О.І. Методичні аспекти стратегічного розвитку підприємств. *Науковий журнал «Бізнесінформ»*. 2016. № 6. С. 227-231.
2. Буркова Л. А. Дослідження економічної сутності понять «прибуток» та «фінансовий результат» та їх вплив на оцінку економічних результатів діяльності. *Агросвіт*. 2014. № 19. С. 50–58.
3. Власюк Г.В. Проблеми та напрями вдосконалення обліку фінансових результатів. *Держава і регіони*. 2009. №6. С. 60-64
4. Волкова Н.А., Волчек Р.М., Гайдаєнко О.М. Економічний аналіз: Навчальний посібник. Одеса: ОНЕУ, 2015. 310с.
5. Волощина О. А., Кордзаія І. А., Даценко С. М., Ульченко А. М. Методичні підходи до аналізу доходів підприємства та факторів їх формування. *Ефективна економіка: електрон. наук. фах. вид.* 2019. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2019/49.pdf.
6. В'язовченко М.М. Основні аспекти обліку основної діяльності підприємства. *Перспективи розвитку обліку, контролю та фінансів в умовах інтеграційних і глобалізаційних процесів*. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Харків. 05.11.2019. С 78-80.
7. Гаврилова Т.В. Оцінка фінансових результатів діяльності підприємства і реалізації активності. *Економіка та держава*. 2019. №8. С.35-37.
8. Гордієнко Н. І., Харламова О. В., Мізік Ю. І., Конопліна О. О. Аудит: методика і організація: навчальний посібник. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. 2017. 319 с.
9. Гуріна Н. В. Економічна сутність доходів та їх класифікація: проблеми і шляхи вирішення. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. №12 (1). С. 203–205.

10. Догма Сміта. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%BE%D0%B3%D0%BC%D0%B0_%D0%A1%D0%BC%D1%96%D1%82%D0%B0
11. Зянько В.В., Крива С.В. Бухгалтерський облік: навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ. 2014. 175 с.
12. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства Фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. База даних «Законодавство України». ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення 26.09.2023).
13. Йолтухівська Т. В. Аналіз теоретичних підходів до визначення поняття «фінансовий результат». *Вісник Хмельницького національного університету*. 2015. № 2. С. 64-67.
14. Кіляр О.Р. Конспект лекцій з дисц. «Облікова політика підприємства». Тернопіль: ТНТУ імені І. Пулюя, 2016. С. 69.
15. Кириченко С. О. Сучасний фінансовий стан підприємства та перспективи його розвитку. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. 2015. №16. С. 261-266.
16. Кононова О.Є. Організація бухгалтерського обліку: навчальний посібник. Дніпро: ДВНЗ ПДАБА. 2018. 102 с.
17. Король Г.О., Ізвєкова І.М., Труш Ю.Т. Облікова політика підприємства: навчальний посібник. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2015. С. 83.
18. Корягін М. В. Побудова методології бухгалтерського обліку. *Економіка та держава*. 2018. № 11. С. 27–32.
19. Кучеркова С.О. Сутність та методика визначення фінансового результату діяльності підприємств. *Економіка АПК*. 2018. №5. С.78.
20. Легенчук С.Ф., Вольська К.О., Вакун О.В. Документування в бухгалтерському обліку: процесний підхід: монографія. Івано-Франківськ, 2016. 226 с.

21. Мармуль Л. О. Фінансові результати діяльності підприємств та їх використання в управлінні. *Економічний вісник університету*. 2018. № 39. С. 144–151.
22. Мельникова Н. В. Теоретичні та практичні аспекти управлінського обліку доходів та витрат підприємства за допомогою використання системи «1С: Підприємство 8.3». *Збірник наукових праць здобувачів вищої освіти і молодих учених*. 2020. С.81-82
23. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013р. № 635. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MF13052?an=17> (дата звернення 26.09.2023).
24. МСА 315, «Ідентифікація та оцінювання ризиків суттєвого викривлення» (переглянутий в 2019 році). URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/2_ISA_315_\(Revised_2019\)_Full_Standard_and_Conforming_Amendments_\(uk\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/2_ISA_315_(Revised_2019)_Full_Standard_and_Conforming_Amendments_(uk).pdf) (дата звернення 26.09.2023)
25. МСФЗ 15 «Дохід від договорів із клієнтами». URL: https://www.mof.gov.ua/storage/files/IFRS-15_ukr-compressed.pdf (дата звернення 12.12.2023).
26. Молодець А. Я Доходи підприємства: сутність та класифікація. *Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: теорія, методологія, організація*. Збірник тез доповідей учасників XVIII Всеукраїнської наукової конференції. Київ. Д «Інформ. – аналіт. агентство». 2020. С. 165-169.
27. Молодець А. Я., Петраковська О.В. Доходи підприємства: сутність та класифікація. Національна академія статистики, обліку та аудиту. 2019. №1(58). URL: <http://194.44.12.92:8080/jspui/bitstream/123456789/4917/1/1%20%2859%29.pdf> .
28. НП(С)БО 8 «Нематеріальні активи»: наказ Міністерства Фінансів України від 01.01.2000р. № 1202. База даних «Законодавство України». ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1018-10#Text> (дата звернення 26.09.2023)

29. НП(С)БО 12 «Фінансові інвестиції»: наказ Міністерства Фінансів України від 26.04.2000 р. № 91. База даних «Законодавство України». ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00#Text> (дата звернення 29.09.2023)

30. НП(С)БО 15 «Дохід»: наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290. База даних «Законодавство України». ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (дата звернення 16.09.2023)

31. НП(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів»: наказ Міністерства Фінансів України від 10.08.2000р. № 193. База даних «Законодавство України». ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00#Text> (дата звернення 06.10.2023)

32. Ніколаєва В.П. Економічна сутність і зміст категорії «Дохід підприємства». *Освітній портал «Облік і фінанси АПК»*. 2009. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/ekonomichna-sutnist-i-zmist-kategorii-dohidpidpriemstva.html>.

33. Павелко О. В. Теоретичний аспект дослідження сутності поняття «дохід» та особливості його класифікації. *Наукові записки*. 2018. №10. С. 285–293.

34. Перетятко А.Ю. Сучасні підходи до оцінки фінансово-господарської діяльності як основи ефективного управління підприємством. *Економіка, Фінанси, Право*. 2018. №11. С.19-20.

35. Петришина Н. С., Гончарук Н. С. Класифікація доходів. *Наука й економіка*. 2014. №3(35). С.60-63.

36. Пігуль Н.Г., Бочкарьова Т.О., Кулинич Р.О. Показники рентабельності підприємств різних галузей України та шляхи підвищення їх рівня. *Економіка і суспільство*. 2017. №10. С.188-193.

37. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства Фінансів України від 09.12.2011 р. № 1591. База даних

«Законодавство України». ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text> (дата звернення 27.10.2023).

38. Податковий кодекс України від 02.12.10р. № 2755-VI. База даних «Законодавство України». ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 28.09.2023)

39. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999р. № 996-XIV. База даних «Законодавство України». ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 02.11.2023).

40. Про затвердження положення Про інвентаризацію активів та зобов'язань: наказ Міністерства Фінансів України від 02.09.2014 р. № 879. База даних «Законодавство України». ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення 07.09.2023).

41. Правдюк Н.Л. Обліково-аналітичне забезпечення управління рентабельністю операційної діяльності підприємства. *Європейський вектор розвитку бухгалтерського обліку, фінансів та оподаткування в аграрному секторі економіки*. Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції. Київ. 07.12.2018. С.65-67.

42. Редченко К.І. Місце і роль контролю в управлінні розвитком підприємства. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2012. № 2 (26). С. 280-295.

43. Романенко О. В. Доходи і витрати операційної діяльності: економічна сутність, склад та інструментарій обліку. *Збірник наукових праць «Формування ринкової економіки»*. 2011р. №25. 503-512 с.

44. Ткаченко Є.Ю. Система управління прибутком підприємства. *Аграрний форум*. 2018. №9. С. 220-224.

45. Ткаченко Т.П., Тульчинська С.О., Бойчук Д.В. Управління доходами на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2018. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6192> (дата звернення 24.11.2023)

46. Фірко Н. Б. Економічна суть та класифікація доходів підприємства: теоретичний аспект. *Вісник Львівської комерційної академії*. 2011. № 35. с. 364-368.

47. Цивільний кодекс України від 16.01.03р. №435-IV. База даних «Законодавство України». ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 15.11.2023)

48. Щодо суттєвості в бухгалтерському обліку і звітності: лист Міністерства фінансів України від 29.07.2003 р. № 04230-04108. База даних «Законодавство України». ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v4108201-03#Text> (дата звернення 28.11.2023)

49. Ярошевський Ю. С. Доходи підприємства. Навчальний посібник. – Київ. ЦУП. 2015. 656 с.

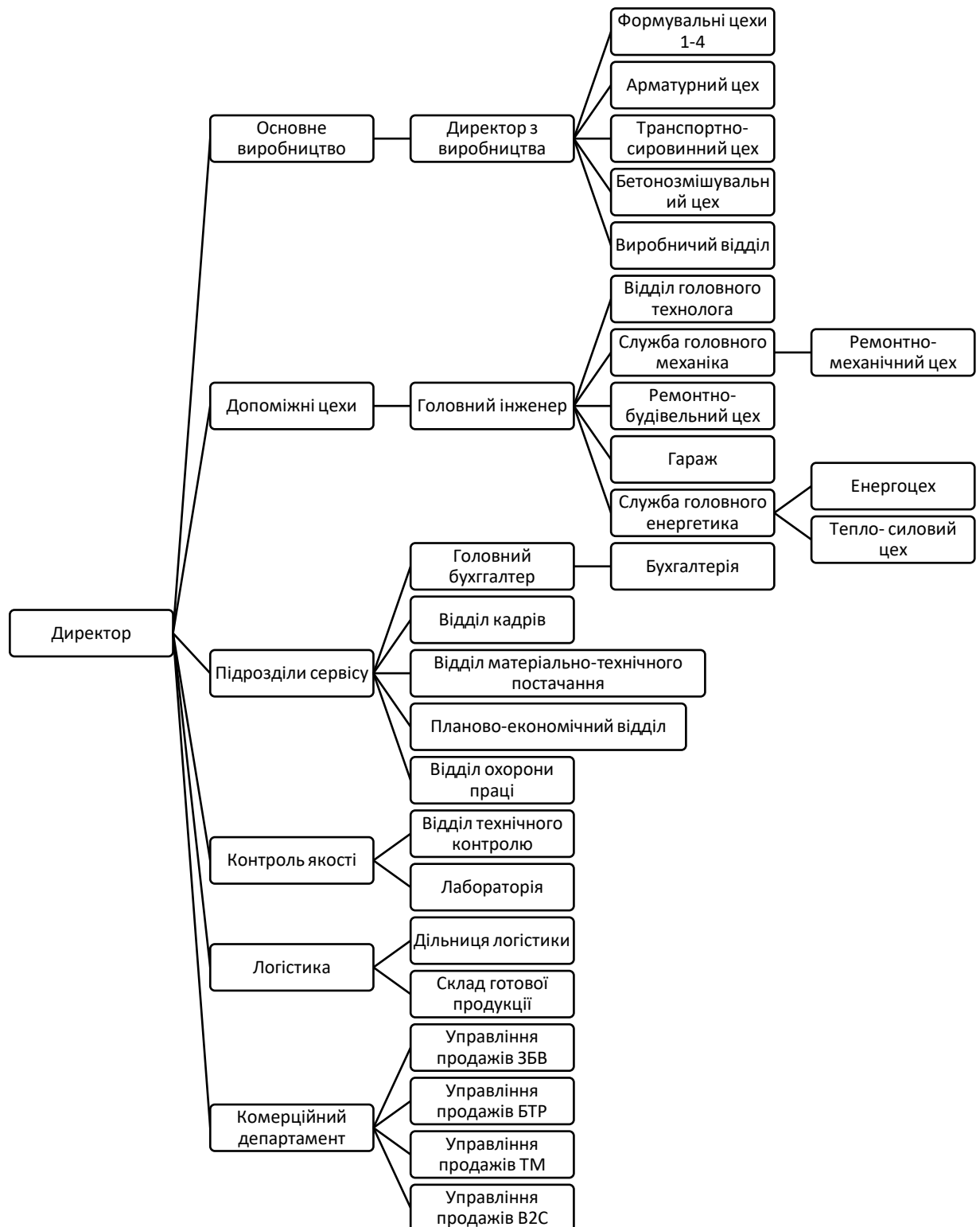
ДОДАТКИ

Додаток А

Загальні відомості про підприємство

Повна назва	Акціонерне товариство «Завод залізобетонних конструкцій ім. Світлани Ковальської»
Скорочена назва	АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської»
Дата державної реєстрації	Державна реєстрація Акціонерного товариства “Завод залізобетонних конструкцій ім. С. Ковальської” проведена 16.01.1995 р., про що видано Свідоцтво про державну реєстрацію А00 № 051844 Голосіївською районною у м. Києві державною адміністрацією, номер рішення 10681200000001947.
ЄДРПОУ	5523398
Юридична адреса	Місцезнаходження юридичної особи – Україна, 01013 м. Київ, вул. Будіндустрії, 7.
Керівник	ДМИТРЕНКО ВІКТОР ЛЕОНІДОВИЧ

Організаційна структура АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської»

Додаток В

Зведений баланс станом на 31.12 відповідно у АТ «ЗЗБК ім.
С.Ковальської»

Актив	Код рядка	2020	2021	2022
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	66	90	83
первісна вартість	1001	679	715	715
накопичена амортизація	1002	613	625	632
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	9802	0
Основні засоби:	1010	416616	397291	318896
первісна вартість	1011	645119	689155	674143
знос	1012	228503	291864	355247
Інвестиційна нерухомість	1015	317127	405850	404819
первісна вартість	1016	352521	449805	458824
знос	1017	35394	43955	54005
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	775	121	0
Відстрочені податкові активи	1045	6111	16054	48572
Інші необоротні активи	1090		70787	9802
Усього за розділом I	1095	740695	890193	782172
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	859169	122125	141835
Виробничі запаси	1101	78721	96027	54398
Незавершене виробництво	1102	767050	9500	73512
Готова продукція	1103	13268	16365	13715
Товари	1104	130	233	210
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	876386	983021	584913
Дебіторська заборгованість за розрахунками:				
за виданими авансами	1130	178624	9452	91411
з бюджетом	1135	862	7370	5998
із внутрішніх розрахунків	1145	291642	291642	33650
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	148904	459738	568138
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	2826	2826
Гроші та їх еквіваленти	1165	99242	105895	43845
Готівка	1166	231	73	63
Рахунки в банках	1167	99011	105822	43775
Інші оборотні активи	1190	33449	10456	33081
Усього за розділом II	1195	2488278	1992525	1505697
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	3228973	2882718	2287869

Продовження додатку В

Пасив	Код рядка	2020	2021	2022
1	2	3	4	5
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	4583	4583	4583
Додатковий капітал	1410	2507	0	0
Резервний капітал	1415	13053	13053	13053
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	152397	70277	-466369
Усього за розділом I	1495	172540	87913	-448733
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Інші довгострокові зобов'язання	1515	630000	735839	765965
Довгострокові забезпечення	1520	0	8493	7909
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	8493	7909
Усього за розділом II	1515	630000	744332	773874
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	414095	726900	767083
Поточна кредиторська заборгованість:				
за довгостроковими зобов'язаннями	1610	298808	1442	0
за товари, роботи, послуги	1615	251700	508525	480921
за розрахунками з бюджетом	1620	1172	33	962
за розрахунками зі страхування	1625	0	54	443
за розрахунками з оплати праці	1630	109	45	3399
за одержаними авансами	1635	1236256	299465	125071
Поточні забезпечення	1660	7680	11663	11477
Інші поточні зобов'язання	1690	216613	502346	573372
Усього за розділом III	1695	2426433	2050473	1962728
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700			
Баланс	1900	3228973	2882718	2287869

Додаток Г

Звіт про фінансові результати станом на 31.12 відповідного року у АТ

«ЗЗБК ім. С.Ковальської»

Стаття	Код рядка	2020	2021	2022
1	2	3	4	5
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1839429	3168616	704028
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	1712189	3043704	705627
Валовий прибуток	2090	127240	124912	-1599
Інші операційні доходи	2120	436544	467111	1012571
Адміністративні витрати	2130	95924	103555	49322
Витрати на збут	2150	229351	181828	64504
Інші операційні витрати	2180	280957	269529	1329741
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	-	37111	-
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	-42448	-	-432595
Інші фінансові доходи	2220	54305	191	29
Інші доходи	2240	363	44	599
Фінансові витрати	2250	103751	121175	133675
Інші витрати	2270	380	9	30
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	-	-	-
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	-91911	-83838	-565672
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300			28023
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	-	-	-
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	-91911	-83838	-537649

Додаток Д

Аналіз основних показників господарсько-фінансової діяльності АТ

«ЗЗБК ім. С.Ковальської» за 2020 – 2022 роки.

Назва показника	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2021 р. до 2020 р.		Відхилення 2022 р. до 2021 р.	
				абс., +,-	відн., %	абс., +,-	відн., %
Чистий дохід від реалізації продукції	1839429	3168616	704028	1329187	72,26	-2464588	-77,78
Собівартість реалізованої продукції	1712189	3043704	705627	1331515	77,77	-2338077	-76,82
Валовий прибуток	127240	124912	-1599	-2328	-1,83	-126511	-101,28
Інші операційні доходи	436544	467111	1012571	30567	7,00	545460	116,77
Управлінські витрати, тис грн	606232	554912	1443567	-51320	-8,47	888655	160,14
Інші доходи	54668	235	628	-54433		393	167,23
Комерційні витрати, тис грн	104131	121184	133705	17053	16,38	12521	10,33
Прибуток від продажів, тис.грн	-91911	-83838	-565672	8073	-8,78	-481834	574,72
Витрати (дохід) з податку на прибуток	0	0	28023	0		28023	
Чистий прибуток, тис.грн	-91911	-83838	-537649	8073	-8,78	-453811	541,30
Основні засоби	416616	397291	318896	-19325	-4,64	-78395	-19,73
Середньорічний залишок основних засобів, тис.грн	355809	406954	358094	51145	14,37	-48860	-12,01
Оборотні активи	2488278	1992525	1505697	-495753	-19,92	-486828	-24,43
Чисельність персоналу, чол	757	798	600	41	5,42	-198	-24,81
Фонд оплати праці, тис.грн	158549	225153	95132	66604	42,01	-130021	-57,75
Продуктивність праці, тис.грн	2429,89	3970,70	1173,38	1540,80	63,41	-2797,32	-70,45
Середньорічна зарплата, тис.грн	209,44	282,15	158,55	72,70	34,71	-123,59	-43,80
Фондовіддача	5,17	7,79	1,97	2,62	50,61	-5,82	-74,75
Оборотність активів, разів	7,43	11,48	2,26	4,05	54,43	-9,21	-80,28

Додаток Ж

Оцінка системи внутрішнього контролю у АТ «ЗЗБК ім.
С.Ковальської»

Показники	Критерії	Кількість балів
Оцінка надійності контрольного середовища		
Рівень професійної компетенції головного бухгалтера підприємства	Високий	5
Наявність та функціонування служби внутрішнього аудиту чи відділу внутрішнього контролю, відповідність їх цілей, завдань, структури масштабам підприємства	Так	4
Проведення перевірок своїх структурних підрозділів або власними силами, або за допомогою аудиторських фірм	Так	5
Робота з аудиторськими матеріалами, внесення змін до обліку відповідно до рекомендацій аудиторів	Так	5
Кількість балів:		
- фактична		19
- максимальна		20
Оцінка надійності контрольного середовища, %	19/20*100	95
Оцінка системи обліку		
Наявність облікової політики	Так, з розкриттям відомостей про бухоблік та оподаткування	5
Відповідність критеріїв облікової політики критеріям, встановленим законодавством, та застосування положень облікової політики в обліку	Відповідає	5
Спосіб ведення обліку та підготовки звітності	Повністю комп'ютеризований облік	5
Тип використовуваної комп'ютерної програми	1С: Підприємство 8.2	4
Заходи щодо захисту від несанкціонованого та небажаного доступу	Встановлено	5
Повнота та правильність відображення фінансово-господарських операцій на рахунках бухобліку з урахуванням впливу на фінансовий результат та базу оподаткування	Так	5
Своєчасність відображення фінансово-господарських операцій у бухобліку	Не завжди	3
Дотримання підприємством встановленого порядку підготовки та строків подання звітності	Так	5
Належна організація підготовки та введення інформації до бази даних для розрахунку	Так	5

Продовження додатку Ж

Показники	Критерії	Кількість балів
Наявність контрольних процедур під час здійснення операцій:		
- є окрема від бухгалтерії ланка (людина, підрозділ), що займається введенням даних у програму розрахунку	Ні	1
- налагоджено систему регулярної звірки за укладеними договорами	Так, бухгалтером групи розрахункових операцій	5
Поділ повноважень працівників, які відповідають за зберігання, списання та облік активів	Є	5
Кількість балів:		
- фактична		53
- максимальна		60
Оцінка надійності системи обліку, %	$53/60 \cdot 100$	88,3
Оцінка контрольних процедур		
Встановлення строків здачі внутрішньої звітності до бухгалтерії підприємства	Так	5
Перевірка правильності документообігу та наявності дозвільних записів керівного персоналу, реєстрація вхідних та вихідних документів	Не завжди	3
Візування первинних документів для підприємства	Так	5
Документальне оформлення контрольних процедур	Не завжди	3
Кількість балів:		
- фактична		16
- максимальна		20
Оцінка надійності контрольних процедур, %	$16/20 \cdot 100$	80

Додаток 3

Загальний план контрольної перевірки
робочої групи ревизорів АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської»

Організація, що перевіряється	АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської»
Період аудиту	за 2022 рік
Кількість людино-годин	120
Запланований рівень суттєвості	7,70%
Запланований аудиторський ризик	12,20%

№ п/п	Сегмент перевірки	Строки проведення	Виконавці
1	Облікова політика підприємства	20.02.23-26.02.23	Ревізійна група
2	Аналіз та оцінка організації системи обліку та внутрішнього контролю, знайомство із загальним порядком ведення обліку доходів	27.02.23-02.03.23	Ревізійна група
3	Перевірка бухгалтерського обліку доходів	03.03.23-28.03.23	Ревізійна група
4	Оформлення результатів перевірки	29.03.2023	Ревізійна група

Додаток К

Програма контрольної перевірки АТ «ЗЗБК ім. С.Ковальської»

Перелік підтверджуючих процедур	Виконавці	Період проведення
Перевірка доходів з метою бухгалтерського обліку		
Перевірка оформлення первинних документів з обліку доходів та від звичайних видів діяльності	Ревізійна група	03.03.23-14.03.23
Перевірка правильності визначення та відображення в обліку чистого доходу від продажу товарів, продукції, робіт, послуг	Ревізійна група	
Перевірка інших доходів		
Встановити види інших доходів за підсумками звітного року, звести до таблиці	Ревізійна група	15.03.23-27.03.23
Перевірити правильність віднесення до інших доходів відповідно до переліку	Ревізійна група	
Встановити контрагентів за договорами, предмет договору та суму	Ревізійна група	
Аналіз договорів з контрагентами на відповідність нормативним документам України	Ревізійна група	
Звірка даних аналітичного обліку з оборотами та залишками синтетичного обліку	Ревізійна група	
Перевірка відображення в обліку та звітності інших доходів	Ревізійна група	
Оформлення акта перевірки та аналіз інформації	Керівник групи	28.03.23-29.03.23

Додаток Л

Оборотно – сальдова відомість за рахунком 74 «Інші доходи»

Субконто	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
< ... >			598753,18			
Неопераційна курсова різниця				500192,52		
Інші доходи				98560,66		
Разом			598753,18	598753,18		